

20 9.11.2011

KIRKKO & KOTI

**Teuvo Manninen
istui monet
piispantarkastukset**

→ 16

**Lastensuojelun
vaikuttavuus
tutkitaan**

→ 2

**Viimeinen tuomio
on toivon viesti**

→ 7

Eine Gundersen

lähtee keikalle omin ehdoin

→ 8–9

AJANKOHTAISTA

Mies tarvitsee tekemistä

Varma syksyn merkki ovat miestenpäivät.

Niitä on harva se viikonloppu. Viime syksynä kutsu kuului Kuopio-halliin, ensi viikonloppuna miehet koontuvat pienemmällä porukalla Petosen seurakuntatalolle.

”Päivä miehille, esillä elämää suuremmat asiat, selkeästi ja jämäkästi miehen kielellä”, Petosen päivän vetäjä diakoni **Jarmo Tarkkonen** kuvaa.

Kuukauden kuluttua on isien ja poikien ro- vastikunnallinen leiri Rytlyn leirikeskuksessa. Silloin haetaan metsästä kuusi ja askarrelaan koristeet.

”Tehdään yhdessä”, leiriä luotsaava a Puijon nuorisotyönohjaaja **Niklas Grönholm** sanoo.

Kerhoissa hän näkee selvästi sukupuolten erot.

”Neljän pojan puuhailuista lähtee enemmän ääntä kuin 15 tytöstä, jotka tekevät jutujaan aika hiljaa.”

Mies hakee Grönholmin mukaan selkeitä tavoitteita myös vapaa-ajan toimitissaan, esimerkiksi urheilun valmennus- ja huoltohommissa. Toiminta on mutkatonta. Kun asia on puhuttu, sitä ei enää jankata. ”Ei se enää muuksi muutu.”

Katulähetyksessä ei hyssytellä

”Naisten jutut kuulostavat miehen korvissa joskus hyssyttelyltä”, **Juha Willman** sanoo. Kuopion keskustassa asuva mies viihtyy Katulähetysten porukoissa.

”Siellä näkee miehen elämää monelta kantilta. Kaikilla ei mene hyvin. Moni nuori mies on vihainen ja eksyksissä ja tarvitsee kannustusta ja nostamista.”

Willman uskoo, että tie miehen sydämeen käy harrastuksen kautta. ”Puhutaan ensin vaikka kalastamisesta.”

”Seurakunnan on tärkeä tarjota miehelle käsillä tekemistä”, vahvistaa **Jarmo Oksanen**, Kallaveden seurakunnan ensimmäisen kauden luottamushenkilö.

Oksanen sanoo, että kun päästään perim-

TIMO HARTIKAINEN

Moni mies lähtee miesten tapahtumaan kaverin kutsusta. Kuva viime syksyn Kuopio-hallin miestapahtumasta.

mäisiin kysymyksiin, sekin tehdään miesporukassa tosissaan.

”Mennään aidosti ja vahvasti ristin juureen”, Oksanen kuvaa äskeisestä kuopiolaisten bussiretkestä Ryttylään miestenpäiville. Siellä miehet turisivat pitkälle yöhön.

Yhtä lailla Oksanen kantaa huolta nuorten aikuisten tavoittamisesta.

”Rippikoulu vetää hyvin, isostoimintakin vielä, mutta sen jälkeen tulee kriittinen piste. Joskus näyttää siltä, että työntekijät karttavat tätä haastavaa joukkoa. Ikääntyviltä saa paremmin vastakaikua. Miten vahvistaa seurakunnan jäsenyyttä tässä saumassa, on kirkon kohtalonkysymys.”

LEA LAPPALAINEN

PYSÄKILLÄ

Liian paljon, liian varhain

Huostaanotto on viimeinen keino suojella lasta.

Kotona ei jakseta seurata sitä, mitä lapset tekevät. Lapsi alkaa häiriköidä koulussa, poissaolot ja il- kivallanteot lisääntyvät. ”Lapsi saattaa elää kodissa, jossa vuokrat rahat menevät laskujen mak- suun. Millä maksetaan vuokra, millä rahalla syödään”, Kallaveden seurakunnan diakoniatyöntekijä **Hanna Rasa** kertoo.

Puolentoista viikon kuluttua vietetään YK:n lapsen oikeuksien päivää. Kovin suurta syytä juhlimiseen ei ole niillä suomalaislapsilla, jotka on otettu huostaan, vaikka sijoitus kodin ulkopuolelle on myös uusi mahdollisuus.

Lain mukaan lapsi tulee ottaa huostaan, kun hänen terveytensä ja kehityksensä on vakavasti vaarantunut. Lapsi palaa kotiin, jos olosuhteet siellä ovat muuttuneet.

Huostaanottojen taustalla on vanhempien jaksamattomuutta, päihteitä ja mielen- terveys- ongelmia, joista voi seurata lapsen laiminlyöntiä, kaltoin kohtelua ja häneen kohdistuvaa väkivaltaa. Lapsi myös näkee väkivaltaa perheessään. Monesti se pysyy piilossa kunnes poliisi joutuu puuttumaan perheen asioihin.

Huostaanottojen määrä on valtakunnallisesti tasaantunut, mutta luvut ovat yhä korkealla. Viime vuonna huostassa oli 10 003 lasta. Kaikki- aan kodin ulkopuolelle on sijoitettuna lähes 17 000 lasta.

Lastensuojelun avohuollon asiakkaana oli 78 588 lasta ja nuorta, 11 prosenttia enemmän kuin edellisellä vuonna. Uusia lastensuojeluil- moituksia tehtiin 88 347.

Itä-Suomen yliopiston lastensuojelun profes- sori **Pirjo Pölkki** pitää hälyttävänä kiireellisten si- joitusten nousua 20 prosentilla. Toinen piikki näkyy nuorten tyttöjen lisääntyneissä huostaan- oissa.

”Aikuisuutta kiirehditään. Liian varhain elä-

mään tulleet päihteet ja varhaiset seurustelusuhteet voivat pilata paljon.”

Toivottomuus lamaannuttaa

Itä-Suomen korkeita huostaanottolukuja selittää Pölkin mukaan toimeentulo- ja terveysongelmia seuraava huono-osaisuus.

”Vanhemmat ovat voimattomia ja monet uupuvat näköalattomuuden alle. Se vaikeuttaa myös lasten elämää koskevien ratkaisujen tekoa.”

Professori Pölkki tutkijaryhmineen tekee Itä-Suomen yliopistossa tutkimusta lastensuojelun vaikuttavuudesta.

Pölkin mielestä lastensuojelutyön edellytykset ovat kohdallaan. Vuonna 2008 voimaan tullut lastensuojelulaki on selkiyttänyt työmuotoja.

Käytännön sosiaalityössä kuitenkin tökkii. Työntekijän asiakassalkku voi käsittää vuoden- ajoista riippuen 40-80 asiakasperhettä.

Pohjois-Savossakaan pienille paikkakunnille ei saada päteviä lastensuojelun sosiaalityöntekijöitä.

Pölkillä on huoli myös matalan kynnyksen perhepalvelujen heikosta saatavuudesta. Palvelut olisivat ensisijaisen tärkeitä, kun perheeseen tulee ristiriitoja ja avioeroja, jolloin lasten tarpeet helposti unohtuvat.

Myös ehkäisevän perhetyön tilanne on edelleen heikko. Kuntien lakkautettua lapsiperheiden kotipalvelun seurauksena näkyi lastensuojelun tarpeen kasvussa.

Lapsi kestää mutta ei kaikkea

Professori Pölkki muistuttaa, että yksikin hyvä kiintymyssuhde kannattelee lasta pitkälle, vaikka vanhemmuudessa olisi puutteita. Jos kodin ulkopuolelta vielä löytyy toinen turvallinen aikuinen, sen parempi.

Kun perustarpeet on hoidettu, lapsi käy koulu- ja arki on jotakuinkin säännöllistä, lapsella on riittävä perusturva. ”Terve lapsi selviää, vaikka kaikki ei ole täydellistä.”

”Terve lapsi selviää, vaikka kaikki ei ole täydellistä.”

PÄÄKIRJOITUS

Timanttinen aarrearkku

Joillakin on synnynnäinen toimeen tarttumisen vimma ja taito. Huomatessaan epäkohdan he eivät jää valittamaan vaan käyvät töihin. Näin syntyi esimerkiksi Mummon kamari, joka kasvoi Tampereella tuhannen hengen vapaaehtoisten pankiksi. Tehtäviin voi sitoutua niin pitkäksi aikaa kuin voi, jaksaa ja haluaa.

Usein kuulee sanottavan, että hyvinvointiyhteiskunta passivoi. Ensimmäisen kattavan vapaaehtoistutkimuksen mukaan Suomi on kuitenkin aktiivinen vapaaehtoistoiminnan maa.

Tutkija Anna Birgitta Pessi puhuu vapaaehtoisista timanttisena aarrearkkuna. Heillä on aito halu auttaa, he tuovat uusia ideoita, tietoa ja kokemusta järjestöihin ja seurakuntiin.

Parhaimmillaan vapaaehtoistoiminta synnyttää yhteishenkeä ja nostaa itsetuntoa. Moni löytää hyvän mielen lisäksi tarkoituksen elämäänsä. Hyöty leviää koko yhteiskuntaan.

Hyvin hoidettuun vapaaehtoistoimintaan kuuluvat opastus, koulutus, kehityskeskustelut ja palkitseminen. Tehtäviä voi kierrättää ja toimintatapoja päivittää.

Vapaaehtoistoimintaa tulee myös kehittää määrätietoisesti. Näin välttään sisäänlämpiävyydeltä eikä jämähdetä paikoilleen.

Vapaaehtoisuus on muuttumassa lyhytkestoiseen, projektimaiseen suuntaan. Puhutaan episodimaisuudesta. Joku on mukana muutaman tunnin, silloin tällöin ja myös eri järjestöissä.

Yksi lähtökohta on aloittaa motivointi jo värväysvaiheessa, kysyä mitä ihmiset haluaisivat tehdä.

Liian valmiit ja lukkoon lyödyt suunnitelmat eivät houkuta etenkin nuoria, jotka tutkimusten mukaan ovat erityisen kiinnostuneita lasten ja nuorten auttamisesta sekä ympäristö- ja ihmisoikeusasioista.

Aktiiviseen rekrytointiin pitää panostaa enemmän. On iso joukkoa ihmisiä, joita ei ole koskaan pyydetty vapaaehtoistehtävään.

Parhaimmillaan vapaaehtoistoiminnassa joku tulee autetuksi, mutta samalla auttaminen muuttaa auttajaa. Antaessaan saa.

Vapaaehtoistoiminnan tarve näyttää lisääntyvän, kun väestö ikääntyy, maahanmuutto ja juurettomuus kasvavat, eikä huono-osaisuudellekaan näy nopeaa loppua.

Palkatta tehdyn työn taivaalla on myönteisistä tuulista huolimatta tummeneva pilvi. Moni näkee, että yhteiskunta sysää lakisääteisiä vastuitaan järjestöille, seurakunnille ja vapaaehtoisille. Tässä on tarkan valvomisen paikka.

LEA LAPPALAINEN
lea.lappalainen@evl.fi

- ✚ **Sateenkaarimessun järjestämiselle** keväällä 2012 Männistön seurakunnassa näytettiin vihreää valoa Männistön seurakuntaneuvon kokouksessa 26.lokakuuta. Esitystä kannatti kuusi neuvoston jäsentä, kaksi vastusti ja yksi äänesti tyhjää. Sateenkaarimessu on kaikille avoin ehtoollisjumalanpalvelus, johon kutsutaan erityisesti seksuaali- ja sukupuolivähemmistöihin kuuluvia ihmisiä.
- ✚ **Kirkkoherra Jaana Marjanen** bloggaa tällä viikolla kuumia kirkolliskokouksesta Turusta. Kokous on nykyisellä kokoonpanollaan koolla viimeisen kerran. Asialistalla on muun muassa esitys kotikuntaa vailla olevan ulkomaalaisen mahdollisuudesta liittyä kirkon jäseneksi, kirkkoherran vaalitavan muutos sekä diakonaattiesitys.
- ✚ **Kuopion tuomiokapitulissa** vietetään avointen ovien päivää kaupungin juhlapäivänä torstaina 17.11. klo 14 -16.30. Kahvia tarjolla, piispojen kaavut esillä ja piispa **Wille Riekkinen** palkitsee piirustus- ja suunnittelukilpailun parhaita.

HANNA HARKKONEN

Aino Korhonen (vas.) luovutti lipun museon johtaja Merja Heiskaselle (oik.), keskellä konservaattori Anni Koskela.

Lapsilla on yksilöllisiä eroja, jopa samassa perheessä. Riskioloissakin lapsi voi selviytyä, yksi sosiaalisuutensa ja temperamenttinsa ansiosta, toinen etsii itse apua.

”Sitten on tapauksia, jolloin lapsi näyttää selviytyvän, mutta salaa vaikeuksia ja on stressaantunut.”

Pelon alla kasvanut ja tunteensa tukahduttanut lapsi voi jossain vaiheessa alkaa oireilla rajusti, mutta turvalliset olot voivat korjata vahinkoja nopeastikin. Monesti tarvitaan myös pitkäkestoista psykoterapiaa.

Otetaanko oppia viime lamasta?

Lastensuojelun laitos- ja perhehoito maksavat yhteiskunnalle satoja miljoonia euroja. Sijaisperheessä asuvan lapsen hoitokulut ovat noin 2000 euroa kuukaudessa. Ammatilliseen hoitoon sijoitettu lapsi maksaa yhteiskunnalle 4500-7500 euroa kuukaudessa.

Lastensuojelun ammatillainen pitää kohtalokkaana, jos lasten ja perheiden peruspalveluja ja oppilashuoltoa tulevana vuosina leikataan, kuten tehtiin 1990-luvun laman aikana.

Sosiaalityön tulisi Pölkkin mukaan olla tiukoinakin aikoina resurssoitu niin, että kunnilla on mahdollisuus tehdä lastensuojeluselvitykset ajoissa ja antaa riittävästi avohuollon tukea.

”Kaikki apu on tarpeen, myös kirkon perheneuvonta, diakoniatyö ja erityisnuorisotyö. Se on vanhemmuuden jakamista.”

LEA LAPPALAINEN

”**Kuka tahansa** voi osallistua lasten suojelemiseen. Koko kylä kasvattaa on hyvä periaate”, professori Pirjo Pölkki sanoo.

TIMO HARTIKAINEN

KOLUMNI

Kuopion paras hotelli

Sain nauttia toisen kerran elämässäni KYSin viiden tähden hotellista. Valta-kunnan parhaat asentajat ruuvasivat lonkkaan posliinisen varaosan. Ennen telakalle joutumista yritin treenata varastoon ja suunnitella, miten sairaslomastakin saisi tehokkaan. Tavoitteet romahtivat, kun tahdonalaisesti liikkui vain varvas ja kroppa oli kuin tyhjä sisuskumi.

Maatessasi leikkauspöydällä olet viiltäjien ja nukkumatti-lääkärin armoilla. Puhetaidostasi ei ole apua, meriittilistasi ja vanhat ennätyksesi ovat historiaa silloin, kun kirurgi sahaa reisiluusi poikki.

Kolmenkymmenen sentin violto, vara-osan liimaaminen, ihon kurominen rautahakasilla ja myrkkujen syöttäminen kipupumpulla muistuttavat, että liha on väliaikaista. Saat touhuillesi jatkoaikaa ja kipusi talttuvat, kun sänkysi ympärillä hyörii aikansa hoitajien valiojoukko. Tyydy kohtaloosi nollana. Olet muiden armoilla.

Hoitajien reipas huumori tehoaa viki-seviin potilaisiin. Kansanedustaja Mauri Pekkarista syytettiin naista halventavasta ilmauksesta, kun hän puhui ryntäistä ruotsinkieliselle toiminnanjohtajalle.

Valkeat sisaret olisivat hymähtäneet Pekkarisen pikkutuhmuudelle. Tytöttelevät äijänköriläät rikkovat osastoilla päivittäin sukupuolineutraalin ilmauksen rajoja. Kivun palokunta kuittaa ukkojen herjat lääkkeiden sivuvaikutuksina.

Viimeksi kapaloissa nainen käänsi hellästi kylkeäni, putsasi kuumeisen nahkan kosteilla kääreillä, kantoi pissille ja laittoi tyynyn päälle. Siviilissä ylänappi ja vetoketju pitää olla kiinni. Sairastuvalla et tunne häpeää, vaikka kuola valuu sairaalan lökäpöksyille ja haavoistasi tihkuu verta ja mönjää.

Kiitos parantajille, jotka jaksoivat hoivata huonekuntaamme kuin vauvaosastoa. Lääkäreissä voi olla muutama luonnevikainen. Hoitajat ovat valorotua, terveydenhuollon hoito-, huumori-, empatia- ja ronskiusketju.

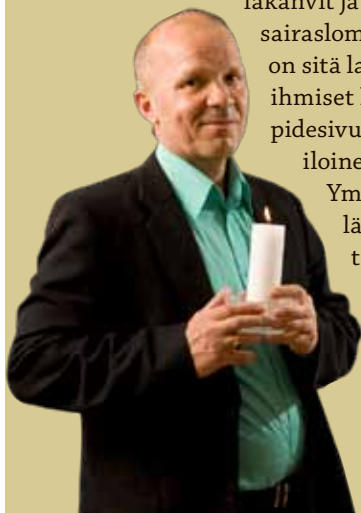
Kiitän sitä kipulääkärä, joka pahoitteli kiirettään, kun yöllä jouduin valvontalaitteisiin. Kun tarjoilette viisi ateriaa päivässä, on jo aivan liikaa kysyä: Saisiko teille olla vielä kivennäisvesi? Painatko nappia yölläkin, jos asteikolla 1-10, koet kolmosen tasoista kolotusta.

Bisnespuolella leikkauksen jälkeen tarjoillaan vielä konjakki mutta kyllä KYS tarjoaa hyvät pulakahvit ja lämminhenkisen sairaslomapaketin. Tämäkö on sitä laitoshoidtoa, josta ihmiset kitisevät mielpidesivuilla? Olen jälleen iloinen veromaksaja.

Ymmärrän, miksi yli-lääkäri Jukka Ket-tusen on kiva mennä aamulla duuniin.

ISMO VORNANEN

Kirjoittaja on erityisopettaja, toiminnanjohtaja ja viestinnänryrittäjä.

Saattaen ja hoitaen

Harjulan sairaalan saattohoitoyksikössä tärkeimmät arvot ovat luottamus ja yksilöllisyys.

Kun sairauteen ei ole enää parantavaa hoitoa, potilas siirtyy saattohoitoon. Odotettavissa oleva elinaika lasketaan silloin kuukausissa.

Kuopiolaisille syöpäpotilaille on monien vuosien odotuksen jälkeen avattu saattohoitoyksikkö Harjulan sairaalan Kivelä-rakennuksessa.

Persikan sävyiseksi maalattu kaulan osasto on vasta alku. Vuodepaikkoja on kahdeksan ja niistäkin vain kaksi on yhden hengen huoneissa. Laskennallinen tarve Kuopiossa olisi kymmenen paikkaa.

Hoitajat ovat kuitenkin onnistuneet löytämään luovia ratkaisuja. Yöpyvälle omaiselle on järjestetty sija osaston aulaan ja kahden hengen huoneesta, jossa potilas on kuolemassa, paremmin voiva on siirretty väliaikaisesti aulaan.

”Tässä tilanteessa ja meille annetuilla resursseilla pyrimme tekemään parhaamme”, sanoo syöpätautien erikoislääkäri **Hanna Seppä**.

”Tästä lähdetään eteenpäin ja kehittämään”, täydentää osastonhoitaja **Anne Härkönen**.

Haaveena on, että saattohoito saisi tarkoituksenmukaisemmat tilat.

”Yhden hengen huone ei ole ainut tae hyvästä saattohoidosta, mutta se helpottaa aika paljon käytännön ongelmia. Viimeiset hetket ovat useimmiten

Osastonhoitaja Anne Härkönen (vas.) ja osastonlääkäri Hanna Seppä tarkistavat potilaan kipupumppua. Marikankaiset kipupumppujen pussit ovat osaston pieniä ideoita, joilla pyritään tuomaan iloa potilaille.

sellaisia, että on hyvä olla oma rauha riippumatta siitä, onko omaisia paikalla vai ei”, Härkönen sanoo.

Hoitoon vain läheteellä

Potilailla on harvoin saattohoitopäätös eikä se ole edellytys saattohoitoyksikköön pääsulle, vaikka Sepän mukaan suoristaisi mutkia.

KIRKON KULMILTA

Turon talon leipomo

Turon entinen tehdasrakennus Niiralassa kuuluu niihin kaupungin suuriin rakennuksiin, jotka ovat olleet monessa käytössä historiansa aikana,

Muita tällaisia monikäyttörakennuksia Kuopiossa ovat olleet Tuomiokirkon naapurina sijaitseva Konttisen talo. Huonekalutehtaan ja huonekalumyymälän toiminnan lakattua siinä on toiminut ammattikoulu, Itä-Suomen hovioikeus ja kaupungin sosiaalivirasto.

Toisen vanhemman esimerkin tarjoaa Suokadun ja Vuorikadun kulmassa sijainnut vanha seurakuntatalo. 1800-luvun alkukymmeninä se oli vierailevien teatteriseurueiden esiintymispaikka, sitten kirjapaino, sitten kaupungin kapalaisen koti, jonka suuri sali tunnettiin Ranetin kirkkona. Sen jälkeen siinä toimi tyttökoulu ja 1920-luvulla siitä tuli kaupunkiseurakunnan seurakuntatalo.

Myöhemmin useita kertoja laajennettu Turon talo rakennettiin 1940-luvun alussa pyörätehtaaksi.

Siinä toimi turkulaisen Suomen polkupyörä- ja konetehdas K. E. Merilän Savon Pyörä Oy. Vuonna 1952 kiinteistö siirtyi kahdelle uudelle omistajalle: rautatieaseman luona toimineelle Turon pukutehtaalle ja Kansalliskaupalle, joka käynnisti siinä seuraavana vuonna leipomotoiminnan. Samana vuonna kulmassa avattiin leipä- ja maitomyymälä.

Vuoteen 1969 toimineen leipomon tuotteisiin kuuluivat ruoka- ja kahvileivät, korput ja rinkelit. Niiden lisäksi leivottiin pikkuleipiä ja konditoriatuotteita. Niitä sai ostaa myös

Maljalahdenkadulla sijaitsevan Ravintolatalon Alasalin tiloihin sisutetusta konditoriakahvilasta.

Muita 1950-luvulla Kuopiossa toimineita leipomo- ja konditorialiikkeitä oli muiden muassa tuttujen Kukkosen, Partasen, Pitkäsen ja Truben ohella helsinkiläinen Leipomo Torikadulla, Happonen Snellmaninkadulla, Miettinen & Uotinen Asemakadulla, Pirskanen Torikadulla, Tuovinen Käsityökadulla ja Pulla-Paja Vuorikadulla.

Turon talossa toiminutta leipomoa ei enää ole eikä siellä enää ommella pukujakaan. Muistona molemmista on tämä vuonna 1960 otettu valokuva rakennuksen edustalla odottavine komeine autorivistöineen.

HELENA RIEKKI

TIMO HARTIKAINEN

”Kyöneleet kertovat, että ihminen ei ollut hoitajallekaan yhdentekevä.

”Hän saisi katsoa, millainen paikka tämä on, tulisimme tutuiksi ja sitten hän lähtisi kotiin.”

Yksikkö tekee tiivistä yhteistyötä kotisairaanhoidon kanssa. Kotona olevaa potilasta auttaa tieto paikasta, jonne voi tarvittaessa mennä, jos kotona ei pärjääkään. Puhelimen päässä on aina apu.

Jokainen on arvokas

Seppä nostaa saattohoidon kantavaksi perustaksi luottamuksen siihen, että ihmisestä pidetään huolta eikä hylätä.

”Oireet otetaan todesta, ne hoidetaan ja kuunnellaan, läsnäoloa saa silloin kun tarvitsee”, Härkönen jatkaa.

Yksilöllisyyden kunnioittami-

nen on toinen perusasia. Jokainen potilas huomioidaan arvokkaana, tärkeänä ihmisenä, jota hoidetaan mahdollisimman hyvin.

Yksilöllisyys huomioidaan ulkoisissa asioissakin. Potilas voi käyttää omia vaatteitaan ja tuoda tavaroi- taan huoneeseen.

Osaston ja erityisesti potilashuoneiden viihtyisyyden lisäämiseksi on jo tehty suunnitelmia.

Aulassa on jääkaappi, johon omaiset voivat hankkia potilaalle mieluista syötävää. Onpa hoitaja käynyt töihin tullessaan ostamassa sellaista mielitekoa, jota Kuopion Ateria ei ole pystynyt toimittamaan.

Pohjana omat kokemukset

Saattotyöhön hakeutunut hoitohenkilöstö on jollakin tavalla joutunut käsittelemään kuolevaisuutta omassa elämässään.

”Kun on itse huutanut luopumisen tuskaansa ja havainnut sen jälkeen, ettei mennytäkään täysin rikki, jäljelle jää jokin ydin ja pikku hiljaa aurinko alkaa paistaa. En usko, että tulee sellaista tilannetta eteen, mitä pelkäisin”, Seppä sanoo.

Hän korostaa, että jos keskitytään vain lääketieteelliseen hoitoon eikä potilas tule kohdatuksi ja kuul- luksi, pelko ja ahdistus voivat jäädä käsittelemättä. Se taas puolestaan saattaa ilmetä oireiden pahentu- misena.

Kohtaamiseen liittyy myös hoitajien omien tunteiden näyttäminen.

”Kyöneleet voivat rohkaista omaisia näyttämään tunteitaan. Se myös kertoo heille, että ihminen ei ollut hoitajallekaan yhdentekevä”, Härkönen sanoo.

PIRJO RONKAINEN

MITÄ MIELESSÄ?

Sisäilmaongelmat otettava todesta

Markku Rautio työskentelee Itä-Suomen aluehallintovirastossa ylitarkastajana, vastualueena työsuojelu. Hän toimii myös yhdyshenkilönä työpaikkojen sisäilmaongelmiin liittyvissä asioissa.

Millaisia yhteydenottoja saatte?

”Saamme vuosittain reilut 9000 yhteydenottoa työnantajilta tai työntekijöiltä. Yksi tiedustelee irtisanomisajan palkkaa, toinen kysyy asbestin purkamisohjeita. Joku ilmoittaa työpaikan olosuhteista ja pyytää viranomaisia puuttumaan asiaan. Kaikkiin vastataan, mutta kaikki eivät aiheuta välittömiä toimenpiteitä.”

Ovatko sisäilmaongelmat lisääntyneet?

”Julkinen keskustelu on tuonut enemmän suoria yhteydenottoja. Sisäilma-asiat työsuojeluvalvon- nassa ovat lisääntyneet huomattavasti terveys- ja sosiaalipalvelu- sekä koulutusaloilla. Muuten puhutaan yksittäistapauksista.”

Mitä sisäilmaongelmalla tarkoitetaan?

”Se on laaja käsite, joka lievimmillään tarkoittaa sisäilman väärää lämpötilaa, kosteutta tai esimerkiksi hajuhaittaa. Vakavimmillaan se on terveydelle vaarallisia pitoisuuksia itiöitä, kemiallisia yhdisteitä tai vastaavia. Yleensä se on monen

asian yhdistelmä. Ihmiset reagoivat erilaisiin olosuhteisiin yksilöllisesti, joku oirehtii, toinen ei.”

Mitä neuvoisit ongelmia epäilevää?

”Oirehtijan tulisi aina hakeutua työterveyshuoltoon, et- tä oireet tulisivat heti kirjatuiksi.”

Onko takana aina home?

”Useimmiten ei. Ongelmat johtuvat esimerkiksi rakenteiden läpi tulevien ilmavuotojen tai vanhojen il- mastointijärjestelmien kautta sisäilmaan tulleista kuiduista, rakenteiden kosteus- vaurion käynnistämistä hajoamispro- sessien tuotteista tai puutteellisen siivouksen jättämästä normaalista pö- lystä ja liasta.”

Miten tulisi kohdata oireileva ihminen?

”Kuunnellen. Usein takana on sairasteluputki, joka pitkittyessään on vaikuttanut jaksamiseen. Si- säilmaongelmien korjaukset ovat pitkiä prosesseja, joten terveysoireiden kanssa painiskelevat työntekijät kaipaavat työkavereiden ja esimies- ten tukea. Oireilemattoman voi olla vaikeaa samaistua toi- sen tilanteeseen, mutta toisen terveydentilaa tai oireita ei pitäisi väheksyä.”

Teksti ja kuva HANNA KARKKONEN

ERIKOISHAMMASTEKNIKKO ESA-MATTI KOPONEN

Puijonkatu 26, III kerros puh. (017) 261 3370
Uudet hammasproteesit, pohjaukset ja korjaukset
LAATU- JA TYÖTAKUU

Kaikkea maan ja
taivaan väliltä.

kotimaakauppa.fi

ASIANAJOTOIMISTO KOLARI & CO. OY

Seppo Kolari, Matti Reinikainen,
Ville Heikinheimo, Katriina Manninen, Kristian Kakko
Kauppakatu 39 A, 4.krs, 70100 KUOPIO
(017) 265 7777/puh. (017) 261 1085/fax.
www.kolari-co.fi

PERHEOIKEUDEN LAKIASIAT

esim. perusmuotoinen avioehto, testamentti,
perunkirjoitus 200-300 € + kulut + alv 23 %

Asianajotoimisto Kalevi Pitkänen Oy

Puistokatu 6, 70110 Kuopio, puh. 017-282 2211
faksi 017-282 3101, www.kalevipitkanen.com,
aatsto@kalevipitkanen.com

*Pesu
Leenat oy*

*Pesulapalveluita
laadukkaasti
yrityksille ja yksityisille*

Liipasintie 2 (Saarijärven B-alueella) KUOPIO

017 369 0700

Ahertajankatu 3, 78850 Varkaus
p. 017 369 0700

Antin Piha ja Kiinteistö Apu

Talvi 2011-2012

• Lumityöt omakoti- ja taloyhtiöt • Vesikourujen ja rännien puhdis-
tukset sekä huoltotyöt • Mökkien talvikunnossapito • Pienet kodin
pintakunnostukset mm. lattialaminaattien asennus • Kodinkonei-
den kuljetus sekä asennuspalvelu • ym. erikseen sovittavat työt

Soita ja kysy lisää. Antti Julkunen p. 050 575 3410
www.antinpihajakiinteistoapu.fi

**Hiukset ja kynnet
tarvitsevat Piimaxia**

Piimax C + Biotiini on vahva ja tasa-
painoinen piivalmiste, joka on **kehitetty
erityisesti kynsiä ja hiuksia vahvis-
tamaan**. Valmiste on hyväksi myös
iholle, luustolle, nivelille ja verisuon-
ten seinämien terveydelle.

Vaikuttavina aineina on mm. piitä ja
biotiniä, jotka **antavat tuuhevutta hiuk-
sille sekä estävät kynsien lohkeilua
ja liuskoittumista**.

HIUSTEN JA KYNSIEN VAHVISTAJA PIIMAX C + BIOTIINI

Päiväannos (3 tabl.) sisältää piitä 364 mg,
C-vitamiinia 60 mg, kromia 50 µg,
biotiniä 60 µg sekä kalsiumia ja magnesiumia.

Piimax C + Biotiini on suomalaisessa
lääketehtaassa valmistettu laktoositon,
hiivaton ja gluteeniton ravintolisä.

Hankintatukku Oy
www.hankintatukku.fi

Terveyskaupoista, -osastoilta ja apteekeista

Tutkittua suomalaisen lääketehaan laatua

LÄHETYSNURKKA

Tällä palstalla lähetystyöntekijät kertovat välähdyksiä työstään.

Kadulta kouluun

Elämä näyttää Kisumussa jatkuvan kuten ennenkin. Lapset tulevat vaikeista oloista, mutta opiskelumotivaatio näyttää olevan kohdallaan. Koulussa on 80 opiskelijaa, viisi opettajaa, yksi kokki sekä komitean jäseniä, jotka suunnittelevat toimintaa. Lisäksi koulussa on vapaaehtoistyöntekijänä amerikkalainen opettaja **Timothy Dooms Megan** -vaimonsa kanssa.

Keitä nämä lapset ovat ja mistä he tulevat? Jokaisella lapsella on tarinansa. Mukana ei ole montakaan perinteistä katulasta, sillä useammalla on jonkinlainen koti. Moni on tottunut kuljeskelemaan kadulla, sillä kotona eläminen on mahdotonta. Osa lapsista tulee avioero-perheistä, jolloin vanhemman uusi puoliso ei hyväksy lasta ja kohtelee tätä kaltoin. Seksuaalinen hyväksikäyttö on yleistä.

Aika ajoin lapset katoavat koulusta tienamaan kaupungille. Pojat esimerkiksi ajavat polkupyörä-taksia. Koulussa käy myös piikoja eli kotiapulaisia. He ovat yleensä köyhiä sukulaistyttöjä maalta. Heillä ei ole aikaa tehdä kotiläksyjä, sillä pyykinpesu ja lastenhoito vievät ajan sukulaisten luona kaupungissa. Osa myydään vaimoksi jonnekin kauas. Luultavasti jo pieni pätkä opiskelua koulussa auttaa tyttöjä elämässä myöhemmin.

Erilainen tarina kertoo rikkaan perheen muslimipojasta, joka alkoi käyttää huumeita ja hänet erotettiin omasta koulusta. Elämä luisui alamäkeä, kunnes hän sai tulla kirkon kouluun opiskelemaan. Nyt hän yrittää päästä päihteistä eroon ja on jo jonkinasteisesti onnistunutkin. Hän on saanut elämästä uudelleen otteen ja koulumenestys on parantunut. Todennäköisesti tämä kaikki on puhutellut hänen perhettään. Hänen tarinansa muistuttaa monen suomalaisen nuoren tarinaa. Rahaa on, mutta ei rakkautta ja elämäntarkoitusta.

Vierailun loppuksi kiertelimme luokissa. Käteeni tuupattiin nippu kiitoskirjeitä suomalaisille, jotka olivat hankkineet koululle värikyniä ja palloja.

Katulapsikoulu auttaa niitä lapsia, jotka muuten eivät voisi koulua käydä. Koulutus on avain köyhyyden ja hyväksikäytön nujertamiseen. Lisäksi nämä lapset kuulevat evankeliumia ja oppivat turvautumaan Vapahtajaan.

HANNA-LEENA PIITTALA

Suomen Luterilaisen Evankeliumiyhdistyksen Kenian lähetti

Kuopion Tuomiokirkkoseurakunta tukee Keniassa Kisumun rovastikunnassa tehtävää katulapsityötä.

TAPAHTUU

kirkkojakoti@evl.fi

Miehet Petosella

Mieheltä miehelle -tapahtuma lauantaina 12.11. klo 12-19.30 Petosen seurakuntatalolla. Mm. Viikunapuu-yhtye, Jouko Koistinen, Pentti Rissanen, Jorma Huusko, Jarmo Oksanen. Alkaa lounaalla, päättyy ehtoolliseen. Ilta kirkko avoin kaikille. Kirjojen ja äänitteiden myyntipöytä. Järjestää Kallaveden seurakunta, Diakonikeskus ja Kuopion Katulähetys ry.

Isät ja pojat leirille

Rovastikunnallinen isien ja poikien leiri 9.-11.12. Rytkyllä isille (tai muu miespuolinen aikuinen) ja kouluikäisille pojille. Jouluvalmisteluja, ulkona oloa, sisäliikuntaa ja hartautta. Leirimaksu vanhemmasta ja lapsesta 56 €, seuraavat lapset 16 €. Tied. nuorisotyönohjaaja Niklas Grönholmilta puh. 040 4848 415. Ilmoittautumiset 7.-22.11. sähköisesti www.kuopionseurakunta.fi/kouluikaisten-leirit tai puhelimitse maanantaina 14.11. klo 15-17 puh. 040 4848 415. Jos ilmoittautuneita on enemmän kuin voidaan ottaa, leiripaikat arvotaan.

HANNA KARKONEN

Itsemurhan tehneiden muistoksi tilaisuudet sunnuntaina 20.11. Siilinjärvellä ja Puijolla.

Itsemurhan tehneiden omaisille

- + **Kynttiläkulkue itsemurhan tehneiden muistoksi** Siilinjärvellä sunnuntaina 20.11. lähtee klo 15 Virkkulasta, Asematie 3, jatkuen Viinamäen hautausmaalle. Hartaushetki Virkkulassa.
- + **Kynttiläkirkko itsemurhan tehneiden omaisille** Puijon kirkossa sunnuntaina 20.11. klo 18. Iltaa.

Valoa syksyyn musiikista

- + **Kanteleet kirkossa -konsertti** Puijon kirkossa perjantaina 11.11. klo 18. Virsiä ja veisuja kanteleilla ja huiluilla kajani-alaisten nuorten esittämänä.
- + **Oh happy day - Gospelin riemua!** Alavan kirkossa sunnuntaina 13.11. klo 18. Lauluyhtye Kalla. Ohjelma 5 €. Negrospirituaaleja ja gospelia.
- + **Valoa ja iloa lapselle -konsertti** pietarilaisten lastenkotilasten hyväksi Puijon kirkossa sunnuntaina 13.11. klo 17. Kahvitarjoilu, ohjelma 10 €.
- + **Konsertti** Alavan kirkossa sunnuntaina 20.11. klo 15. Mikko Korhonen, urut.
- + **Valoa kaamokseen -kirkkokonsertti** sunnuntaina 20.11. klo 14 Tuusniemen kirkossa ja klo 19 Alavan kirkossa. Kai Hyttinen ja Sawo Ensemble. Ohjelma 15 €, osa tuotosta KUA:lle.
- + **Kahvikonsertti** Petosen seurakuntatalolla sunnuntaina 20.11. klo 15 Pietarin katulasten hyväksi. Olavi Hautasalo, laulu ja Pekka Vapaavuori, piano. Kahvitarjoilu. Järjestäjät Kallaveden seurakunta ja Pietarin lasten tuki ry.
- + **Hyväntekeväisyyskonsertti** Alavan kirkossa keskiviikkona 23.11. klo 19. Marjatta Airas, sopraano, Ossi Jauhiainen, tenori ja Heikki Mononen, urut. Ohjelma 10 €, kuopilaisten vammaisten lasten hyväksi.

Isänpäivänä 13.11.

- + **Kansainvälinen messu** Kallaveden kirkossa klo 10. Saarna Barnabe Koko.
- + **Perhemessu** Säyneisen kirkossa klo 10, jonka jälkeen keskustelua, leikkiä ja askartelua seurakuntakodilla.
- + **Perhekirkko ja isänpäivälounas** Riistaveden seurakuntatalolla klo 10. Vapaaehtoinen lounasmaksu KUA:lle
- + **Perhekirkko** Särkiniemen seurakuntatalolla klo 16. Lapsikuoro, Särkiniemen päiväkerholaiset ja iltapäiväkerholaiset. Ruokailu (3 €/1,5 €) ja askartelua.
- + **Perheen Pyhä -kirkkohetki ja 4-vuotiaiden synttärät** klo 16 Keskuseurakuntatalolla.
- + **Perhekirkko** Muuruveden kirkossa klo 16. Lounas, tuotto lähetykselle.

Gospel Junior varhaisnuorille

Gospel Junior -jumalanpalvelus tytöille ja pojille Neulamäen kirkossa sunnuntaina 20.11. klo 13. Toteuttamassa mm. lapsikuoro ja varhaisnuorten leiri. Pikkupizatarjoilu.

Lasten urkukonsertteja

Eläinystävät Outi Orava ja Anu Amppari ovat jälleen vauhdissa. **Lasten urkukonsertti**, jonka kesto noin puoli tuntia Puijon kirkossa sunnuntaina 20.11. klo 15, keskiviikkona 23.11. klo 9.30 ja Tuomiokirkossa 27.11. klo 13. Vapaa pääsy.

Aarne Roering, kuopiolais-syntynen kamreeri perusti ylioppilaskodin Helsinkiin vuonna 1928. Hänen muistoseuransa torstaina 24.11. klo 18 Keskuseurakuntatalon seurakuntalissa.

HERATTAJA-YHDISTYS

Askarrellaan jouluseimi

Adventin seimipaja lauantaina 26.11. klo 10-15 Männistön Vanhan kirkon alakerrassa. Kankaiset nuket seimiasetelmaan. Päivä sisältää lounaan, vapaaehtoinen maksu Lastenpankille. Ilmoittautumiset 18.11. mennessä ohjaaja Vieno Arpolalle, puh. 050 370 2003.

Naisten kesken

Päivä naisille lauantaina 3.12. klo 10-16 Inkilänmäen seurakuntatalolla. Omien kysymysten, taiteen ja Taizé-rukoushetkien parissa. Pirjo Rissanen ja Sari Kärhä. Ilmoittautuminen ruokailua varten 9.-24.11. Raija Luomanperälle puh. 040 4848 248.

Paavo Ruotsalaisen opetuksia

Hengellisen elämän lähteillä -luentotarja Alavan seurakuntakeskuksessa su 20.11. klo 16. Paavon Ruotsalaisen hengellisten opetusten maailmaan avaa ikkunan tutkijapastori Olli Viitaniemi.

Israelilainen menu

Israelilainen lounas Keskuseurakuntatalolla lauantaina 19.11. klo 13. Varaukset viim. 16.11. mennessä Johannes Kuivalainen puh. 040 7559 092. Tuotto (15 €) evankelioimistyöhön Israelissa ja Petroskoissa. Järjestää Israel ystävät - Kuopion Exodus.

BEL CANTO

Kamarikuoro Bel Canton konsertti Tuomiokirkossa lauantaina 12.11. klo 15. Pietarsaarelaisista kuoroa johtaa Dan Lönnqvist. Vapaa pääsy.

Viimeinen tuomio on inspiroinut taiteilijoita. Kuvassa Rymättylän kirkon itäisen seinän maalauksia.

”Helvettipuhe ei ole ennustusta”

Synti ja viimeinen tuomio vyöryttävät kirkkovuoden loppuun synkkiä teemoja.

Teologian tohtori **Kari Kuula** tarkentaa kuvaa tuomiokuvastoa radikaalilla tavalla. ”Synti on sitä, että ihminen torjuu Jumalan hyvyyden. Jos hän vie sen loppuun asti ja katkaisee täydellisesti yhteyden Jumalaan, sen tien päässä on kadotus.” Kuula sanoo, että silti viimeinen tuomio on toivon viesti. ”Ihmiset tuomitsevat toisensa arvioimalla, mitä kukin teki. Jumala taas tuomitsee laittamalla asiat kuntoon, sille tolalle, jolla hän haluaa niiden olevan”. ”Tämä antaa kristityille toiveikkaan näkökulman viimeiseen tuomioon. Jumala nimittäin tahtoo kaikkien ihmisten pelastumista. Siksi meillä on lupa toivoa sitä. Ja velvollisuus rukoilla sitä. Ehkä tämä Jumalan tahto toteutuu viimeisellä tuomiolla”, Kuula pohtii varovasti. Kuulan mielestä Raamatun helvettipuhe ei ole ennustusta vaan varoitusta. Varoitukset ovat vakavia eikä niitä sovi ohittaa kevyesti. Siksi niitä lukiessa on pakko

turvautua Kristuksen armoon. ”Jumalan edessä ihminen on armahdettu, mutta keskeneräinen, tekee pahoja tekoja ja tarvitsee luonteen parantumista, eheytymistä ja kasvua.” Kuula kuvaa kristityn koko elämää sielun parantumiseksi. Sitä ihminen harjoittelee opettelemalla rakastamaan lähimmäistä ja kunnioittamaan Jumalaa. Jumalan läsnäolon vastaanottaminen jatkuu elämän päätyttyä. Se ei tapahdu hetkessä vaan vähän kerrassaan. Katoliset puhuvat kiirastulesta, puhdistuksen paikasta.

Hyvät teot nostetaan arvoon
Television uutistoimittaja **Pekka Niiranen** tekee loikan saarnastuoliin kotikirkossaan Kallavedellä tuomiosunnuntaina. Elämänsä

toisen saarnan teologin koulutuksen saanut Niiranen aikoo valmistella kunnon selitysteosten avulla niin hyvin, että voi puhua ilman pape-reita. Tekstinä on Matteuksen evankeliumin kertomus viimeisestä tuomiosta. Tekstissä Jeesus ripittää kovasydä-misiä. Huutia tulee siitä, että ihmiset olivat unohtaneet ja-noiset, nälkäiset, sairaat ja vangit. Niiranen myöntää, että teksti on tyly. Jos tuomio ei toteudu tässä elämässä, niin ainakin tuonpuoleisessa. Se tuo lohtua. ”Merkillepantavaa on myös se, että teksti ei pu-

hu ihmisen pahoista teoista vaan tekemättä jättämisistä. Ihminen ei voi ostaa pelastusta tekemällä hyviä tekoja, mutta toisaalta teot - samoin kuin myös tekemättä jättämiset - heijastelevat uskoa.” Niirasta ei ole peloteltu helvetin tulella. Toisaalta hän ei ole ihastunut kaikki pääse-vät taivaaseen -ajatkuksesta. ”Tuomiosunnuntain tekstin alku viestii siitä, että ihminen ei voi sanoa toisesta, onko tämä matkalla taivaaseen vai kadotukseen.”

Kristus tuo oikeuden
”On hyvä muistaa tuomiosunnuntain toinen nimi *Kristuksen kuninkuuden sunnuntai*”, sanoo liturgiikan ja homiletiikan yliopistonlehtori teologian tohtori **Sini Hulmi** Helsingin yliopistosta. Saksassa tuomiosunnuntai on ikuisuus-sunnuntai, joissakin muissa maissa Kristus kuninkaan sunnuntai. ”Vaikka meillä pohjan perillä kirkkovuo-si päättyy tuomiosunnuntaihin, Raamatun ydinsanoma on rakkaus.” Hulmi liittyy Kuulan toivon ajatukseen. ”Aikojen lopussa, kun Kristus tulee, toteutuu oikeus ja oikeudenmukaisuus. Se on pohjim-miltaan huojentava viesti.”

LEA LAPPALAINEN

MARRASVINKIT

- ✦ **Kuopion Musiikkikeskus:** Sinfoniasarja VI, kaupunginorkesterin kapellimestarina Sian Edwards; Emma Johnson, klarinetti 10.11. klo 19. Lämpöissä ”Näyttelykuvia” 11.11. asti.
- ✦ **Bagatitsa,** kasakkashow 11.11. klo 19.
- ✦ **TI-Ti Nalle:** Seikkailu Lumimaassa 14.11. klo 18.
- ✦ **Laura Voutilainen:** Rakkaimmat lauluni 16.11. klo 19.
- ✦ **Kamarimusiikkisali:** Benno Schollum, baritoni; Maija Weitz, piano 19.11. klo 15.
- ✦ **Asterix ja Obelix pikkujoulutunnelmis-sa,** Sami Pitkämä, Lenni-Kalle Taipale & Band 19.11. klo 19.
- ✦ **Kirjakantti** kirjallisuustapahtuma 18.–20.11.
- ✦ **Korttelimuseo:** Elämää Linnanpellolla -valo-kuvanäyttely 8.1.2012 asti.
- ✦ **Kuopion taidemuseo:** Pää pyörällä! Sarjaku-vataidetta Pohjois-Savosta 5.2.2012 saakka.
- ✦ **Kuopion luonnontieteellinen museo:** Karppas-Matti, lintumies 13.11. asti.
- ✦ **Kuopion museo:** Aikamatka maisemaan 8.1.2012 saakka; Jääkärintie tie – Herman Huo-tarin tarina -näyttely 15.1.2012 saakka.
- ✦ **Museon torni:** Leluja ja leikkijöitä 29.1.2012 saakka.
- ✦ **VB-valokuvakeskus:** Siperia opettaa, valo-kuvaaja Jaakko Julkusen muistonäyttely 21.10.–27.11.
- ✦ **Galleria Carree:** Malla Villanen ja Maisu Aho 2.–20.11.
- ✦ **Galleria 12:** Susanna Päiviä 8.–27.11.
- ✦ **GalleriaLab Mylly:** Johanna Väisänen: Vies-tintuojat, installaatioita ja valokuvia 2.–25.11.
- ✦ **Kirjanpitotoimisto Anna Korhonen Oy,** Liina Mäki-Patola Triangle 4.11.–23.12.
- ✦ **Kuopion kaupunginteatteri:** Sally Salmi-sen Katrína – romaanista näyttämölle. Drama-turgi Marita Jama kertoo musikaalin kirjoitus-vaiheista 17.11. klo 13–14.30.
- ✦ **Suuri näyttämö:** Fedja-setä, kissa ja koira 9.11. klo 18.30 ja 22.11. klo 12.
- ✦ **Katrína-musikaali** 12., 16., 18.11. klo 19 ja 19.11. klo 14.
- ✦ **Kalenteritytöt** 11.11. klo 19; 12.11. klo 14; 17., 19. ja 23.11. klo 19.
- ✦ **Vierailuja:** Vadelmavenepäkolainen 14.11. klo 19; 15.11. klo 12 sekä Grace ja Glorie 20.11. klo 15 ja 21.11. klo 19.
- ✦ **Studio:** Tarpeettomia ihmisiä 9.11. klo 19.15 ja 22.11. klo 12.15.
- ✦ **Loukussa,** Viro-vierailu 11.11. klo 19.15.
- ✦ **Kuvakukko:** Kuningasten kuningas 14.11. ja ma 21.11. klo19.
- ✦ **Hopeatähdet-filmifestivaali** 13.11. asti. Kir-jailijavieraana Märta Tikkanen 12.11.
- ✦ **Kanttilan kulttuurikeskuksen kannatusyhdistys** 20 vuotta, Minna Canth juhla-seminaari 18.11. klo 9–15 Kuopion yliopisto, Me-diteknia-sali, Yliopistonr.1.
- ✦ **Kuopion kaupungintalo:** Arkkipiispa-la vieraana EU:n rajaturvallisuusvirasto Fron-texin pääjohtaja kenraali Ilkka Laitinen 22.11. klo 18.30.
- ✦ **Kuopion Muotoiluakatemia:** FT Mikko Hietaharju; Sitä näet mitä olet. Se mitä nä-et valokuvassa, ei ole kuvassa – se on tulkintasi mielikuva 23.11. klo 18–19.30.

Galleria LAB Mylly, Minna Canthinka-tu 4 A: Johanna Väisänen Viestintuojat-näyttely 2.–25.11.

Aina on tilaa uusille vapaaeht

Mistä nuoria aikuisia ja miehiä?

Varainhankintaan, tukihenkilöiksi, tahtumien järjestämiseen, vaikuttamistyöhön. Kilpailu vapaaehtoisista käy kuumana. Trendikkäät tehtävät viedään käsistä, mutta kuka lähtisi mielenterveyskuntoutujan tai päihderiippuvaisen tukihenkilöksi.

Ilman vapaaehtoisia valtava määrä toimintaa jäisi pois.

Kansalaisjärjestöissä vapaaehtoistoiminta on elinehto ja sen säilyttämiseksi ja kehittämiseksi nähdään vaivaa. Sama haaste koskee seurakuntia.

Mistä pojalle miehen malli?

Kuopion tuomiokirkkoseurakunnan diakonian vapaaehtoiset ovat pääosin eläkeläisiä, leskiä, yksinäisiä ja työttömiä. Myös IB-lukiolaisia on riittävästi.

”Lämmin sydän, kuulevat korvat, auttavat ja hellät kädet, kiinnostuneita hengellisistä asioista”, diakoniatyöntekijä **Varpu Ylhäinen** kuvaa joukkoa.

Seurakuntien yhteinen peruskurssi saattaa toimintaan. Oma seurakunta voi järjestää lisäkoulusta ja myös jatkokoulutusta annetaan. Työnohjaukseen verrattavia tapaamisia on lähes joka kuukausi.

Miehistä on huutava pula.

”Yksinhoitajaperheen äiti huokaa, että kunpa pojalla olisi miehen malli. Eniten kuitenkin tulee pyyntöjä käydä iäkkään vanhuksen luona. Myös omaishoitajat tarvitsevat sijaisia, että pääsevät asioille”, **Riitta Reima** Kallaveden seurakunnasta luettelee.

Reima ymmärtää, jos lähimmäiskurssille tulija epäroo oman sitoutumisensa kanssa.

”Lähimmäistyö on kuitenkin vapaaehtoista ja tulija määrittelee itse ajankäyttönsä. Parempi luvata käydä harvakseltaan kuin uuvuttaa itsensä liian tiukalla aikataululla.”

Erityisesti syksyn pimetessä kaivataan myös perheystäviä. Viemään lasta leikkipuistoon, että äiti saisi levätä.

”Perheystävä on luotettava ihminen, opiskelija tai eläkeläinen, joka auttaa ennen kuin perhe alkaa uupua”, Tuomiokirkkoseurakunnan nuorisotyöntekijä **Kati Ukkonen** kuvaa.

Palkkaa hän kuvaa moninkertaiseksi. ”Saa hyvän ystävän, sisältöä elämään, ymmärrys avartuu ja tulee hyvä mieli.”

Seurakunta paikkaa yhteiskunnan verkkoja

Diakoniaan on kautta vuosien kohdistunut ylimittotettuja toiveita sekä yhteiskunnan että kansalaisten puolelta. Taloudellisen avun tarve ei näytä laantumisen merkkejä.

”Alhaisen tulotason lapsiperhe haluaa samoja hyödykkeitä kuin hyvin toimeentuleva perhe. Nämä tilanteet ovat riipaisevia”, Varpu Ylhäinen sanoo.

Järjestöt hyvin tunteva työyhteisökonsepti **Risto Asikainen** on huolissaan siitä, että julkinen sektori sysää vastuutaan sinne, mihin ne eivät kuulu.

”Puhutaan kauniisti kansalaisyhteiskunnasta, joka on hyvä asia niin kauan kuin vastuut eivät mene sekaisin. Järjestön pitää saada hoitaa perustehtävänsä, eikä sille saa osoittaa yhteiskunnalle kuuluvia palveluntuottajan tehtäviä.”

Lähimmäistyön peruskurssi pidettiin Pyhän Johanneksen kirkolla. Syyskausi päättyy vapaaehtoisten joulujuhlaan ja keväällä ohjelmalliseen kiitosjuhlaan, jossa syödään yhdessä.

Auttamisesta tuli valtavirtaa

Projektimainen vapaaehtoisuus on nouseva trendi.

”Ihminen on kompleksinen olento. Yhtä aikaa yksilöllinen ja omastaan jakava”, Anne Birgitta Pessi kuvaa.

Suomi on hyvän tahdon maa. Tätä viestii teologian tohtori **Anne Birgitta Pessi** kuuluttaa sopivissa ja sopimattomissa tilanteissa.

Pessi kertoo, että vapaaehtoistoiminnan merkitys, tarve ja tilaus ovat nousussa. Vuosien ja elämänmittaisen tehtävään sitoutumisen rinnalla loistavat projektimaiset, lyhytkestoiset tehtävät, jotka ovat etenkin nuorten mieleen. Nuorten mukaan saaminen vaatii uudenlaisia, matalan kynnyksen toimintatapoja.

Kansainvälisessä vertailussa Suomi kirii vapaaehtoistyössä eurooppalaiselle keskitasolle.

Pessi kumoo tutkimuksilla se, että suomalainen olisi läpeensä itseks. Itsekkyyks ei ole samaa kuin itsekkyyks. Individualismi ja altruismi ki-etoutuvat aina yhteen.

Suomalaiset hinkuvat auttamaan

Akatemiatutkija Anne Birgitta Pessi työskentelee hyvinvointisosiologian ja kirkkososiologian dosenttina Helsingin yliopistossa. Hän on myös tutkijakollegiumin varajohtaja.

Euroopan vapaaehtoisvuoden lopulla hän

kuuluttaa iloista uutista.

”Altruismi, epäitsekäs auttaminen kuuluu valtavirtaan.”

Euroopan unionin touko-kesäkuussa kerätty aineisto kertoo, että 40 prosenttia suomalaisista on osallistunut vapaaehtoistoimintaan viiden viimeksi kuluneen vuoden aikana. Vielä useampi on kiinnostunut lähtemään mukaan, kun joku ymmärtää kysyä.

Suomalaiset mieltävät vapaaehtoistoiminnan spontaanisti myönteisesti. Seurakuntien vapaaehtoistoimintaan osallistuneilla on erityisen myönteinen kuva.

Merkittävää tuoreen tutkimuksen valossa on, että suomalaiset haluavat auttaa siellä missä on suurin hätä. Lapset, nuoret, eläimet ja luonto sekä vanhusten asiat koskettavat.

”Tarvitsemme vankkoja tuen rakenteita, pysyvyyttä ja vireää kansalaistoimintaa, jolla on nopea uudistumis- ja reagoitokyky”, Pessi alleviivaa.

Vapaaehtoiset olleet vain lisämauste

Vapaaehtoistoiminta on järjestöille ja seurakunnille aarrearkku. Sitä pitää kuitenkin jatkuvasti

oisille

Yhteinen ilo

”Onko minusta tähän?”

Jos **Eine Gundersen** ei asuisi Kuopion Myllykadulla, tämä tarina olisi jäänyt kirjoittamatta.

Sairaseläkkeelle jäänyt hoivatyöläinen muutti vuosi sitten Norjasta Suomeen. Takana oli 30 vuotta vuonojen maassa, jonne vasta valmistunut pohjoisen tyttö lähti paremman palkan perään ja sai kaupan päälle miehen ja kaksi tytärtä.

Ikävä ajoi takaisin. Kuopioon siksi, että mummo asui täällä ja äitikin viimeiset vuotensa. Lähisukuun kuuluu nyt neljä savolaisenoa, joista yksi on entinen ampumahiihtäjä **Mauno Luukkonen**.

Syksyn tullen Gundersen sai uusia naapureita, kun Virvatuli -yhdistyksen ilmaisuokajakelu siirtyi Mänistöstä keskustaan. Kohta piti mennä katsomaan, mistä on kysymys.

”Oli sateinen aamu. Ihmiset odottivat tyynesti jonossa oven aukeamista. Siinä oli jotain surullista, joka ei sopinut hyvinvoivan Suomen kuvaan.”

Gundersen löysi ruokajakelusta paikkansa ja aikoo viihtyä, jos vain terveys kestää.

”Teen sitä, mitä pyydetään.

Tehtävä on selkeärajainen ja sen jälkeen voin levätä. Palkkana on yhdessä tekemisen ilo.”

Etsivä löytää, mutta ei helposti

Gundersen ei ole ensi kerta pappia kyydissä vapaaehtoistoiminnassa.

Norjassa polku johti paikalliseen kaupunkilähetykseen, jonka monipuolisesta toiminnasta löytyi nuorelle naiselle vastuunkannon paikka. Hän auttoi yksinäisten äitien ryhmässä ja osallistui sijaisperhetoimintaan.

Kotiuduttuaan Suomeen hän ryhtyi etsimään vapaaehtoistehtävää. Sen piti olla muuhun elämään limittyvä niin, että aikaa jää matkustamisen, ystävien tapaamiseen ja kuntoutukselle.

”Hain keikkaluonteista tekemistä. Kumma kyllä, mitään sopivaa ei löytynyt, kunnes ruokajake- lu alkoi.”

TIMO HARTIKAINEN

Eine Gundersen kuuluu ilmaisen ruokajakelun talkoolaisiin. Hänellä on myös kummilapsi kehitysmaassa.

ti kehittää. Tarvitaan lisää suunnittelua ja koordinointia, johtamisosaamista sekä monipuolista seurantaa, selvitystä sitouttamisesta ja palkitsemisesta.

Kirkossa on piispa **Kaarlo Kallialan** johdolla perustettu uusi vapaaehtois- ja kansalaistoiminnan foorumi.

”Seurakunnat ovat vähän arkoja rekrytoimaan vapaaehtoisia”, Anne Birgitta Pessi sanoo.

Kyse ei tarvitse olla epäluottamuksesta.

”Pikemminkin vanhasta tavasta. Kun ammattilaisia on seurakunnissa ollut riittämiin, vapaaehtoiset ovat saaneet olla lisämauste.”

Samalla kun Pessi kiittelee vuolaasti seurakunnan vapaaehtoistoiminnan monimuotoisuutta ja sisäistä rikkautta, hän kysyy: Kuinka moni suomalaisista tuntee sen?

Työntekijöitä tutkija kehottaa pitämään silmät ja korvat auki. Rippikoulusta voi löytyä keikkaileva nuori, kastekodissa ja vihkikeskustelussa voi tulla vastaan ihminen, joka halua kantaa vastuuta.

”Kaikki hyvä alkaa, kun kuuntelee ihmisiä herkillä korvalla.”

Tekstit LEA LAPPALAINEN

Ekokasvishoitola
Villiruusu
Kaikki kauneushoitopalvelut!
Sky ekokosmetologi Kirsi Kaksonen
Kuninkaankatu 23, 70100 Kuopio,
puh. 040 685 9001
Avoinna: ti-pe 10-17, la 10-15,
ilt. sop.muk.

HAUTAKIVET SUORAAN VALMISTAJALTA
Myös lisänimen kaiverrukset

VARPAISJÄRVEN GRANIITTI
Savonkatu 24, Ollinpuisto, Kuopio
Puh. (017) 263 3408
VARPAISJÄRVI, Graniitintie 7
Puh. (017) 771 811

Tmi Hannan kotiapu
– kotiapua ammattitaidolla koillis-savon alueella!
* siivouspalvelut
* tekstiilihuolto
* asiointipalvelut
* kodin pienten tarjoilujen hoitaminen
Puh: 0400-495 354 Hanna
E-mail: hanna.mustonen@kaavilainen.com

• HAUTAKIVET
• KAIVERUKSET
• KULTAUKSET
• ENTISÖINTITYÖT
• KIVILYHDYT

KIVI PAJA
Sari Kämäräinen
Jääskelänkatu 1
70780 Kuopio
puh. 050 575 0004
www.kivipajasarik.fi

ERIKOISHAMMASTEKNIKKO ANSSI SOININEN

Ma, ti, to, pe Kuopio
Hapelähteenkatu 41
Ke klo 9-12 Siilinjärvi
Kasurilantie 13
Palvelukeskus Akuliina
Puh. (017) 462 1511
... ja hymysi huomataan

Onko perheesi lakiasiat kunnossa?

- Tarvitsemmeko avioehtosopimuksen?
- Pitäisikö testamentti päivittää?
- Miten perinnönjako hoidetaan?
- Kuka hoitaa asiani, jos en itse pysty?

Ota yhteyttä pankkimme lakipalveluihin, niin saat vastaukset Sinua askarruttaviin perheoikeudellisiin kysymyksiin.

Kun olet OP-bonusasiakas, saat bonusta tavallisesta pankkiasioinnista – lainat mukaan lukien. Bonuksia voit käyttää myös lakipalveluiden palkkioiden maksamiseen.

 Varaa aika asiantuntijoillemme numerosta 010 258 8503 ja tule käymään.

Pohjois-Savon OP

www.orden.fi
Tietokoneapu
040 5844 045
 • opastus
• tietoturva

Kotitalousvähennys 60%

• Matot
• vuodevaatteet • ym.
Pyökkisatama
ITSEPALVELUPESULA
Itkonniemenkatu 27, 70500 Kuopio
Puh. (017) 263 3128

Välitämme.
Ilmoitusmarkkinointi
Vappu Kuusiniemi
(014) 619 824, 040 486 6726
vappu.kuusiniemi@kotimaa.fi
 KOTIMAA-YHTIÖT

 Hyvä Hammas Oy
Puree Paremmiin.
Vuorikatu 36, 70100 Kuopio
Erikoishammaslääkäri Satu Koskela
p. 017 265 4400

JUHLAPALVELU

R E M A R
Kapteeninväylä 5, 70900 Toivala
puh. (017) 262 1130
• Merkkipäivät • Perhejuhlat
• Häät • Muistotilaisuudet
• Joulujuhlat ja pikkujoulut
• Tilaus- ja lounasravintola
Pilotti
TYYLILLÄ JA TAIDOLLA TÄYDEN PALVELUN JUHLAPALVELU

Kukkakauppa
Hautausseimistö
Pitopalvelu

Kukka ja hautauspalvelu ROSANNA
Puijonkatu 17
www.kukkajasidontarosanna.fi
Kukkakauppa p. (017) 261 1456
Hautausseimistö p. 044 094 5919

326 (Särkiniemi- Särkilah- ti). Neulamäen kirkko (Ve- surikuja 4) to klo 9-11 Ulla Turunen puh. 040 4848 325 (Neulamäki).

MUUTA

Vapaaehtoistojoiden koulutusilta ti 15.11. klo 16-20 Neulamäen kirkon kahviossa. Ilm. 10.11 men- nessä Sisko Nousiaiselle puh. 040 4848 286. Mu- kaan kutsutaan uusia ja jo toiminassa mukana ole- via vapaaehtoisia. **Lähimmäispalvelijat** - marraskuun kuukausiko- koontumiseksi osallistum- me ti 15.11. klo 16 (huom! päivä muuttunut) al- kavaan vapaaehtoistoi- mijoiden koulutukseen Neulamäen kirkolla. Katso tarkempi ohjel- ma ja ilmoittaudu. **Omaishoitajien kirkko- pyhä** su 20.11. klo 10 Män- nistön Pyhän Johanneksen kirkossa. Ilm. 11.11. men- nessä Männistön seura- kunnan toimistoon puh. 040 4848 379.

PERHETYÖ

Perhekerhot klo 9.30-11. Vkolla 46 kerhoissa aihee- na Tärkeä paikka - lasten juhlat, vkolla 47 Piparin tuoksua. Lisätietoja Sirpa Pesoselta puh. 040 4848 297 tai www.kuopionseu- rakunnat/alava.

KASTETUT

Elea Mianna Rönkkö, Iiro Elmeri Luokkala, Auvo Otto Eevertti Rieppo- nen, Leo Ossian Natunen, Luukas Santeri Laakso- nen, Rasmus Reino Juha- ni Ruuskanen, Olivia Hel- mi Maria Eskola, Amanda Ploynapat Tikkanen, Nea Jemina Ahonen.

KUULUTETUT

Sami Heikki Petteri Karja- lainen ja Heli Riikka Mirja- mi Soininen.

KUOLLEET

Saimi Sylvia Pölönen 95v, Eero Allan Fredrik Rosen- gren 83v, Vesa Sakari Mer- joavaara 66v, Hilikka Annik- ki Järveläinen 76v, Lempi Onerva Asikainen 84v.

KALLAVEDEN KIRKKO Rauhalahdentie 21

puh. 040 4848 336 **Isänpäivän kansain- välinen messu** su 13.11. klo 10. Saarna Barnabe Koko, liturgia Juha Määt- tä ja kanttorina Richard Nicholls. **Seurakuntailta** ma 14.11. klo 18.30. Valvokaa, Ilm. 22: 10-17. Matti Pentikäinen. **Pirkko Jalovaara - ru- kousilta** ti 15.11. klo 18. Anni Tanninen ja Esko Konttinen. **Tuomiosunnuntain mes- su** su 20.11. klo 10. Saar- na Pekka Niiranen, liturgia Esko Konttinen ja kantto- rina Anna-Mari Linna. **Kohtaamispaiikkamessu**, SEKL su 20.11. klo 16. Esko Konttinen, Markku Heik- konen ja Jaspe. **Seurakuntailta** ma 21.11. klo 18.30. Elämän kirja, Dan. 12. 1-3. Hepr. 12: 18-25. Raili Rantanen.

PETOSEN SEURAKUNTATALO Pyörönkaari 21

puh. 040 4848 345 **Raamattuilta** to 10.11. klo 18.30. Miten pitäisi suh-

tautua profetioissa ja il- mestyksissä saatuihin ku- viin, vankilapastori Jouko Koistinen. **Mieheltä miehelle -ta- pahtuma** la 12.11. klo 12-19.30. Viikunapuu-yhtye ja Juhani Happonen, puhei- ta Jouko Koistinen, Pent- ti Rissanen, Jorma Huus- ko, Jarmo Oksanen, Rauno Taskinen, Jukka Vasara ja Esko Konttinen. Aloitam- me lounaalla ja päätämme

Mukulamessu
Petosen seura-
kuntatalolla
su 13.11.
klo 16.

yhteisen ehtoollisen viet- toon (ehtoollistilaisuus avoin myös naisille). Run- sas kristillisten kirjojen ja äänitteiden myyntipöytä. Järj. Kallaveden seurakun- ta, Diakoniakeskus ja Kuo- pion Katulähetys ry. **Mukulamessu** su 13.11. klo 16. Esko Konttinen ja Richard Nicholls. **Lasten oikeuksien päivän kahvikonsertti** su 20.11. klo 15. Pietarin Katulasten hyväksi. Suomalaista lau- lumusiikkia, Olavi Hauta- salo, laulu ja Pekka Vapaa- vuori, piano. Kahvitarjoilu. Järj. Kallaveden seurakun- ta ja Pietarin lasten tuki ry.

KARTTULAN KIRKKO Kirkkotie 23

puh. 040 4848 545 **Messu** su 13.11. klo 10. Saarna Osmo Korkalainen, liturgia Mikko Väisänen ja kanttorina Anna-Mari Lin- na. Kirkkokahvit ja Siio- ninvirsisseurat. **Torstaimessu** to 17.11. klo 18. Petteri Hämäläinen, Riikka Kukkonen ja Anne Keränen. **Messu** su 20.11. klo 10. Rei- jo Mustonen ja Anne Ke- ränen.

KARTTULAN SEURAKUNTAKOTI Kissakuusentie 14

puh. 040 4848 547 **Perhekerho** ma 14.11. ja 21.11. klo 9.30-11. **Raamattupiiri** ma 14.11. ja 21.11. klo 19. **Sanan ja rukouksen ilta** su 20.11. klo 18. Rukous palvelutehtävänä, Anni Tanninen.

SYVÄNNIEMEN PAPPILA Kuttajärventie 6

puh. 040 4848 548 **Perhekerho** to 10.11. ja 17.11. klo 9.30-11. **Raamattupiiri** ma 14.11. klo 18.

NUORET

Nuortenilta to 10.11. klo 18 Kallaveden kirkolla, Rauhalahdentie 21. Seuraa- van kerran 17.11. klo 18-21, aiheena Jumalan lapset.

VARHAISNUORET

1-3-lk:n Tyttöleirillä 18.-20.11. on vapaita paikkoja. Ilm. ja tied.Eija Huuskonen puh. 040 4848 378.

LÄHETYS

Perinteiset Lähetysmyy- jäiset la 19.11. klo 11-13 Kal- laveden kirkolla. Myyn- nissä tuoreita leivonnai- sia, porkkana- ja lanttulaa- tikot, käsitöitä. Ohjelmäs-

sa alkuhartaus, arpajaiset, ruokailu ja kahvila. Tuotto Kallaveden seurakunnan lähetystyölle.

DIAKONIA

Omaishoitajien kirkko- pyhä su 20.11. klo 10 Py- hän Johanneksen kirkol- la. Kirkkokahvit ja ohjel- mallinen tilaisuus. Ilm.11.11. mennessä Eija Jaatiselle arkinis klo 8-15 puh. 040 4848 379. **Leväsen kammari** ma 21.11. klo 12.30 Leväsen pal- velukeskuksessa, Leväsen- tie 27. Biblia-bingo-raa- mattuvisailu, vanhustyön erityistyöntekijä Arja Mie- likäinen. **Lähimmäistyössä toi- mivien teemailta** ma 21.11. klo 18 Männistön vanhalla kirkolla. Aihee- seen ”Hiljaisuudessa voi- maa” johdattelee dia- konissa Ulla Turunen. Ilm. Riitalle 14.11. mennessä puh. 040 4848 370. **Varttuneen väen lähe- tyspäivä** ke 23.11. klo 10-13 Kallaveden kirkolla. Harta- us Juha Määttä, Anna-Ma- ri Linna, vierailijana Tar- ja Säynevirta. Ruokailu 6 €. **”Valoa pimeyteen” -syys- leiri** 25.- 27.11. Penkeree- leirikeskuksessa. Sinul- le, joka olet työkäinen ja koet itsesi yksinäiseksi. Ohjelmassa hiljentymistä, ulkoilua, yhdessäoloa, sau- nomista. Omavastuu 10 €. Ilm. 16.11. mennessä Pe- tosen diakoniatuomistoon ma ja ke klo 9-10 puh. 040 4848 333. **Kallaveden, Männistön ja Puijon seurakuntien omaishoitajien ja hoi- dettavien joulujuhla** to 8.12. klo 12-14.30. Jouluate- ria 10 €. Kuljetus järjeste- tään tarvittaessa. Ilm. 23.11. mennessä Riitta Reimalle puh. 040 4848 370.

MUUTA

Vierailu Ainolassa (Kart- tulassa) to 10.11. klo 13. Soinlahti-Virmaanpään seurakuntapiiri. **Leväsen messu** ti 15.11. klo 13.30. Esko Konttinen ja Anna-Mari Linna. **Ehtoollishetki** Karttulan sairaalassa ke 23.11. klo 14. Reijo Mustonen ja Anne Keränen. **Olotilatiistai** Niemisjär- ven kylätalossa ti 29.11. klo 11.30-13 joululauluja lau- laen. Klo 10.30 alkaen ter- veydenhoitaja Ulla Asikai- nen antaa influenssaroko- tuksia.

PERHETYÖ

Pihkainmäen perhe- kerho pe 11.11. klo 9.30-11 Kantoluodoilla, Ilveslam- mentie 23. **Taidetiistai** ti 15.11. klo 9.30-11.30 tai 13-15 Kalla- veden kirkolla. Seuraavan kerran 22.11.

PIIRIT

Koskenkylän seurakun- tapiiri ke 9.11. klo 19 Toini ja Viljo Paukkosella, Puna- parrantie 191. **Sotkanniemen työseu- ra** to 10.11. klo 18.30 Lauri Pöyhösellä, Kotalahdentie 15. Anna-Maija Hella. **Puutossalmen lähetys- piiri** ma 14.11. klo 13 Pent- ti Antikaisella, Puutossal- mentie 359. Matti Penti- käinen. **Kaislastenlahden päivä- piiri** ti 15.11. klo 13 Veikko Lyytikäisellä, Kaislastentie 36. Juha Määttä. **Soinlahti-Virmaanpään seurakuntapiiri** ti 15.11. klo 18.30 Arja ja Unto Kanniaisella, Kärkkäälä- ntie 1665. **Vakkakuusi-Pihkainmä- en seurakuntapiiri** to

17.11. klo 18 Irja ja Heino Hussolla, Vakkakuusen- tie 640. **Rytkyn seurakuntapiiri** ma 21.11. klo 18 Leena Ko- posella, Lumpeisentie 360. Esko Konttinen. **Haminalahden työseu- ra** ti 22.11. klo 18.30 Raili ja Veikko Sutisella, Savolan- mäentie 11. Raili Rantanen.

AIKUISTYÖ

Seurakuntailta Penke- reellä ma 14.11. klo 18.30-20. Valvomisesta, Ilm. 22: 10-17, Raili Rantanen.

KASTETUT

Aleksi Esko Viljami Tuono- nen, Lenni Esa Pekka Au- vinen, Miisa Matleena Ris- sanen, Nea Aada Marti- na Manunen, Nuutti Vilja- mi Kokkarinen, Taavi Art- tu Petteri Kröger, Elli Alii- sa Kempainen, Ella Jose- fiina Reinikainen, Tatu Ju- lius Julkunen, Aarni Tapio Elias Toivanen, Ella Hen- riikka Karjalainen, Jadessa Pihla Erica Turunen, Vio- la Emilia Virtanen, Vilja Jo- sefiina Kähärä, Lilli Stella Maria Keravuo, Ronja Es- teri Korhonen, Kaisa Inkeri Nuutinen.

KUULUTETUT

Timo Pentti Johannes Pek- karinen ja Heli Anita Met- sälä.

KUOLLEET

Eeva Irja Moilanen 66v, Markku Juhani Kotilainen 64v, Antti Einari Kinnunen 75v, Leila Kyllikki Savolai- nen 76v.

PYHÄN JOHANNEK- SEN KIRKKO Kellolahdentie 8

puh. 040 4848 386 **Messu** su 13.11. klo 10. Saarna Tarja Säynevirta, li- turgia Lauri Paatero, kant- torina Riitta Matilainen, päiväkuoro. Lähetysken- pyhä. Kirkkokahvit, tarjoi- lusta vapaaehtoinen mak- su lähetykselle. Arpajaiset. **Miesten piiri** ke 16.11. klo 18 srk-salissa. **Yhteislauluhetki** to 17.11. klo 12 srk-salissa. Riitta Matilainen. **Messu** su 20.11. klo 10. Saarna Lauri Paatero, litur- gia Mika Niskanen, kant- torina Heikki Mononen. Omaishoitajien valtakun- nallinen kirkkopyhä. **Tuomiopäivän musiikkia** su 20.11. klo 18. Salla Tyr- väinen, viulu. Irina Zah- harenkova, piano. Susan- na Bunda, alttohuilu. Pek- ka Parkkinen, oboe. Heikki Mononen, urut. Liput/kä- siohjelmat (vain käteisellä ovelta) 15 €/opiskelijat 2 €/ kamarimusiikkiseuran jä- senet 10 €.

MÄNNISTÖN VANHA KIRKKO Lönnrotinkatu 24

puh. 040 4848 386 **Ilta kirkko** su 13.11. klo 18. Saarna Lauri Paatero, litur- gia Salla Tyrväinen, kant- torina Heikki Mononen. Kolmen vartin messu tee- malla ”Myrsky”. Messun jälkeen teetupa. **Törmälän ystävä** ti 15.11. klo 11-13. Annikki Tenhu- nen. **Raamattupiiri** naisil- le ke 16.11. klo 18. Sisään- käynti pihan puolelta. Sal- la Tyrväinen, puh. 040 4848 320. **Sanajumalanpalvelus** su

JONAS VÄHÄSOTINIKI

Valvomisen vaikeus

Moni meistä autoilijois- ta vaihtoi talvirenkaat hyvissä ajoin lokakuun puolella. Noihin aikoi- hin ajokelit tavallisesti muuttuvat epävakaiksi. Tänä syksynä ti- lanne on ollut toinen. Lokakuu oli kolme astetta tavallista lämpimämpi ja samaa näyttää alkanut marraskuu.

Varautuminen talvikeleihin on ollut luonnollista – totta kai talvi tulee.

Edessä olevan valvomisen sunnun- tain perusviesti on sama. Valvomisen tu- lisi kuulua uskon ytimeen, ei vain sille omistettuna pyhänä, vaan aina. Hengelli- nen valvominen voi parhaimmillaan olla ”ennustettujen kelien mukaisilla renkai- la ajamista”.

”Jeesus tulee oletko valmis?” kysyy tolppajuliste tien poskessa. Ja kotvan ku- luttua jo toinen ”Missä vietät iäisyytesi?”

Vilkaisen niitä. Hyviä kysy- myksiä, vaikka jokin sisällä panee ankarasti hanttiin. Muutaman tolan vä- lin jälkeen mieli hyräilee jo Keiteleen ukkojen sävelin ”Vakaasi valmistua tahtoi- sin kuolemaan, valmista Jeesus mua silmäni sulke- maan.”

Väinö Malmivaara al- kaa virrellään sanoittaa omaa uskonymmärrystä- ni valvomisen ja valmiina olemisen asiassa turvalli- semmin kuin mainitut ju- listeet. Nastarenkaat ra- pisevat märkään tiehen, niin että on veisattava ää- neen lisää rohkaisevia sä- keitä: ”Kun tutkin elämää- ni, olenko nuhteeton, niin syyttää sisin ääni: En, val-

mistumaton. Jos, Herra, toisenlainen, hurskaampi, olisin, vakaa ja katuvainen, uskossa kuolisin.” Ja vielä: ”Anteeksi kaik- ki anna sulasta armosta, valmistuma- ton kanna luoksesi valmiina.” Sen verran usein on tätä virttä Kainuussa veisattu il- tavirtenäkin, että osaan sen veisata lop- pusäkeeseen saakka ilman kirjaa: ”Toi- voni, elämäni kun olet ainoa, valmista lähtöäni veresi voimalla”.

Tienvarteen nostetut 80 kilometrin talvinopeusmerkit muistuttavat, että tal- vi tulee. Ne pakottavat ottamaan talven tulon huomioon, vaikka ”jokin sisälläni panee ankarasti hanttiin.” Tie sallisi reip- paamman kyydin.

Tolppajulisteet, samanlaista pakotta- vaa lakia? Malmivaaran toinenkin vir- si (Sv 171 ”Jos vain voisin valvoa”) asettuu hengelliseksi matkakumppaniksi valvo- misen sunnuntaina Ilomantsin Kivilah-

den kirkkopyhään ajel- lessa, vaikkapa viimeisen säkeistönsä kautta: ”Rukoi- lemaan, valvomaan, soisin oppivani, Herran sanaan uskomaan koko sielustani. Jeesukseni, johdata taiste- luni voittoon. Anna uutta toivoa Herran päivän koit- toon.”.

TUOMO RUUTTUNEN

Kirjoittaja on Herättäjä-yhdistyksen Kainuun, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan aluesihtööri.

Valvomisen sunnuntai

Valvokaa

Mark. 13: 33-37

”Valvokaa siis, sillä te ette tiedä, koska talon herra tulee: illalla vai keskiyöllä, kukonlau- lun aikaan vai aamun jo valjetessa. Hän tulee äkkiarvaamatta - varo- kaa siis, ettei hän tapaa teitä nukkumasta. Min- kä minä sanon teille, sen sanon kaikille: val- vokaa!”

Suru on hitaasti vaalenevia varjoja...

**Hautaustoimisto
J. NURRO OY**

Kauppakatu 55-57 KUOPIO Puh. 017-2613065, 040 5056287
saila.lehto@nurro.fi www.nurro.fi

**Kuopion
Tila-Auto Oy**

- turistibussit 32 ja 50 matkustajalle
- pikkubussit
- invataksit

info@tila-auto.com www.tila-auto.com
p. taksiajot 0400-673 955
p. tilausajot 0400-992 993

Alina®
HOIVATIIMI
www.alinahoivatiimi.fi

- Hoivapalvelut • Siivouspalvelut
 - Kotisairaanhoidon palvelut
- Palveluja kotiin jo vuodesta 1993

Gerttu Ky – Kuopion Hellähoito Oy – Kotihoito Saga Oy
Puh. 044 355 54 51 Maaherrankatu 15-19, 70100 Kuopio

Kuopio-viikon avajaiset

**lauantaina 12.11.2011 Kuopion
kaupungintalolla klo 10-14.**

Luvassa kaupungin palveluiden esittelyä,
erilaisia yllätyksiä ja ohjelmaa koko perheelle.

**Tervetuloa tekemään Kuopiosta
maailman paras paikka!**

**Osallistu Kuopio-viikkoon
osoitteessa kuopio-viikko.fi**

KUOPIO

TILAA RUUAT HELPOSTI KOTIISI!

Puh. 050 466 9989

K SUPERMARKET
PETONEN
www.kotiinkuljetus.palvelee.fi

VALOKUVAAJA
Kari Matti Antero
Puustinen

www.kamaan.fi
044-3281000

*Kodin
Helga*

Meiltä saat perinteiset
kotisiivoukset
Kuopio/S.järvi: p. 0400 853 853
www.kodinhelga.com

**Sielunhoito-
terapia
SYDÄN-
JUURI**

Helena Lehtimäki
YTM, sosiaalityöntekijä,
MU-sielunhoitoterapeutti
Vastaanotto Kuopiossa
P. 045 3156464,
hennalehtimaki@gmail.com
www.sydänjuuri.fi

KANSANPARANNUSTA

Hoidan perinteisellä
JÄSENKORJAUKSELLA
mm. niska-, selkä-,
olkapää- ja lihas-
vaivoja, esim. iskias
tenniskyytä, penikkatauti.

JORMA VIRTANEN
044 517 8848

**Hammaslaboratorio
DENTAL PARTS OY**

- erikoishammas-
teknikon palvelut
- hammaslaboratorio-
palvelut

Käsityökatu 18 A
70100 KUOPIO
puh. 017-262 6990

SEURAKUNNAT

20.11. klo 13. Rippikoulu-
vuoden aloitusjumalan-
palvelus. Saarna ja liturgia
Mika Niskanen, kanttorina
Heikki Mononen.

Perheen pyhä su 20.11. klo
16. "Minun Vanha kirkko-
ni". Aulikki Mäkinen, Heik-
ki Mononen.

Naisia Raamatussa - Ra-
mattupiiri työikäisille nai-
sille ke 23.11. klo 18 (huo-
maa muuttunut päivä).
Aulikki Mäkinen.

Adventin seimipaja la
26.11. klo 10-15 kirkon ala-
kerrassa. Tehdään kan-
kaiset nuket seimiasetel-
maan. Päivä sisältää lou-
naan, josta vapaaehtoinen
maksu Lastenpankille. Ilm.
pe 18.11. mennessä ohjaaja
Vieno Arpolalle, puh. 050
370 2003.

DIAKONIA

**Omaishoitajien kirkko-
pyhä** su 20.11. Pyhän Jo-
hannuksen kirkolla. Mes-
su klo 10, kahvit ja pieni
ohjelmallinen osuus. Ilm.
toimistoon 11.11. mennen-
sä: eija.jaatinen@evl.fi tai
puh. 040 4848 379.

**Männistön, Kallaveden
ja Puijon omaishoitajien
ja hoidettavien joulujuh-
la** Rytyn leirikeskukse-
sa to 8.12. klo 12-14.30. Jou-
luteria 10 €, kuljetus jär-
jestetään tarvittaessa. Ilm.
Männistön osalta 23.11.
mennessä Heikki Kastari-
selle puh.040 4848 406.

**Diakoniatyöntekijöi-
den ajanvarauspäivystys**
ti klo 9-10 Pyhän Johan-
nuksen kirkolla, puh. 040
4848 384. Alueet: Saarijär-
vi, Kelloniemi, Kuivinnie-
mi, Rahusen kangas ja Ket-
tulanlahti. Vanhalla kirkol-
la, puh. 040 4848 385. Alu-
eet: Männistö, Linnanpel-
to, Tiijohar ja Itkonniemi.

**Hyvän Mielen Päivän
jouluretki** ke 14.12. Hirvi-
järven leirikeskukseen. Il-
moittautumisia otetaan
vastaan ke 16.11. Tarkem-
mat tiedot retkestä 23.11.
lehdessä.

Ukintuvassa to 10.11. klo
12. POP-pankin edustajat
paikalla kertomassa pank-
kipalveluista ja yleisistä
pankkiasioista. Kahvit al-
kaen klo 11.

Hyvän Mielen Päivä ke
16.11. klo 11-13.30 Pyhän Jo-
hannuksen kirkolla. Elä-
män iloa ja voimaa mu-
siikista, Heikki Mononen.
Diakoniatyöntekijät. Linja-
auton (Jääskeläisen auto)
reitti: Päivärannantie, City-
marketin jälkeinen pysä-
kki Kettulanlahteen päin
klo 9.50, Autotalo-Kuopi-
on pysäkki Kallantie 15 klo
9.55 (entinen Kaijan padan
pysäkki), Pihlajaharjuntien
ja Rahusentien risteys klo
10, Kelloniemen Salen jäl-
keinen pysäkki kaupun-
kiin päin klo 10.05, Itkon-
niemi (Malminkatu 13 py-
säkki) klo 10.10, Sotilaspo-
jankadun pysäkki klo 10.15,
Tellervonkadun pysä-
kki klo 10.20, Lönnrotinkadun
pysäkki (Lönnrotinkatu 11
kohdalla) klo 10.25, Poh-
jolankadun pysäkki (Poh-
jolankatu 28 kohdalla) klo
10.30, edelleen Killisen-
kadulle ja Pohjolankatua
Lönnrotinkadulle, Saariai-
tan pysäkillä klo 10.40, Py-
hän Johanneksen kirkolle.
Paluu klo 13.30 alkaen. Päi-
vän kustannukset 5 €.

**Vanhan kirkon ystävä-
kerho** ma 21.11. klo 13-
14.30 sivusalissa. Laula-
en adventtia kohti, Heikki
Mononen.

MUUTA
**Törmälän ystävien jou-
lumatka** ti 13.12. Törmälän
leirikeskukseen Rautalam-
mille. Lähtö Kellolahden-
tien Pyhän Johanneksen
pysäkillä klo 9.45. Auto
kulkee Pohjantien, Kul-
lervonkadun, Lönnrotin-
kadun ja Pohjolankadun
kautta Maljalahdenkadul-
le klo 10, Savonian eteen
klo 10.10. Retken hinta 40
€. Ilmoittautuminen 30.11.
mennessä Ainolle, puh.
017 282 3667 tai Annikille
017 261 4823.

**4.-6. luokkalaisten tyt-
töjen ja poikien syyslei-
ri** 2.-4.12. Penkereen lei-
rikeskuksessa. Leirimaksu 16
€. Ilmoittautumiset ti 22.11.
klo 18-21 sekä to 24.11.
klo 18-20 Juha Mertasel-
le, puh. 040 4848 409. Il-
moittautuneille lähete-
tään leirikirje.

Hartaus to 17.11. klo 13.45
Mäntylän palvelutalolla,
Untamontkatu 5. Mika Nis-
kanen.

KASTETUT
Lotta Eveliina Tiainen, Jas-
min Jade Julia Tarpinen.

KUOLLEET
Veikko Johannes Hap-
ponen 84v, Aarno Pekka
Väänänen 64v, Esko An-
tero Hyvönen 67v, Kau-
ko Johannes Pekkarinen
80v, Lippo Esa Mikael Pa-
sanen 64v.

PUIJO
Puijon kirkko
Taivaanpankontie 3
puh. 040 4848 419

Kanteleet kirkossa -kon-
sertti pe 11.11. klo 18. Vir-
siä ja nuoren seurakunnan
veisuja kanteleilla ja hui-
luilla kajaaniilaisten nuor-
ten esittämänä.

Messu su 13.11. klo 10.
Evankelista Elina Karjalai-
nen Kansanlähetyksestä
saarnaa, Pekka Nieminen,
Miina Karasti, Maija An-
tikainen. Kanttorina Outi
Keskisipilä. Marjo Suho-
nen, viulu. Lapsille pyhä-
koulu. Kirkkokahvit ja lä-
hetystilaisuus.

Valoa ja iloa lapselle -
konsertti su 13.11. klo 17.
Konsertti pietarilaisten
lastenkotilasten hyväk-
si. Kahvitarjoilu. Ohjel-
ma 10 €.

Kohtaamispaikka to 17.11.
klo 18.30. Yhteistyössä
Kansanlähetyksen kanssa.
Maija Antikainen.

Messu su 20.11. klo 10.
Sanna Alanen saarnaa,
Heikki Hyvärinen, Miina
Karasti. Kanttorina Joonna
Saraste. Kirkkokuoro. Han-
na Karkulehto, kantele.

Lasten urkukonsertti su
20.11. klo 15. Outi Oravan
ja Anu Ampparin koko
perheen urkukonsertti
kansainvälisenä lapsen oi-
keuksien päivänä yhteis-
työssä Kuopion Pelastakaa
lapset ry:n kanssa. Kesto n.
30 min. Tarjoilua ja ilma-
palloja.

Kynttiläkirkko itsemur-
han tehneiden omasil-
le su 20.11. klo 18. Kirkko-
hetken jälkeen iltatee. Mii-
na Karasti, Raili Lehtoviita,
Joonna Saraste.

**Anu Ampparin ja Outi
Oravan konsertti** ke 23.11.
klo 9.30.

**PUIJON
SEURAKUNTAKESKUS
Taivaanpankontie 3**
Midinetti-lähetyspiiri ke
9.11. klo 12.

**Eläkeläisten iltapäivä-
kerho** to 10.11. klo 12.30.
Tuolijumpaa. To 17.11. klo
12.30, Elämää ja ihmisiä
Puijonlaaksossa, toimitta-
ja Eila Ollikainen.

Raamattu tutuksi -luen-
to ma 14.11. klo 18.30. 1. Jo-
hannuksen kirje 3. Pasto-
ri Satu Väättäinen, Heikki
Hyvärinen.

Ystävän kammar ti 15.11.
klo 11. Kahvitarjoilu ti klo
11-14.

Perhekerho ke 16.11. klo
9.30. Musiikkimylly. 23.11.
Anu Ampparin ja Outi
Oravan konsertti.

Israel-piiri ke 16.11. klo 14.
Ariela Toivanen.

Raamattu tutuksi -luen-
to ma 21.11. klo 18.30. 1. Jo-
hannuksen kirje 4. Katriina
Puustinen, Miina Karasti.

**PÄIVÄRANNAN
KIRKKO**
Tuomikuja 4
puh. 040 4848 426

Ystävänpäiväkerho ke
9.11. klo 11. Retki Vehmer-
salmelle.

Messu su 13.11. klo 13. Pas-
tori Satu Väättäinen saar-
naa, Heikki Hyvärinen.
Kanttorina Outi Keski-
sipilä.

Tehdään yhdessä -ryhmä
ma 14.11. klo 18. Lahjapa-
ketti, Seija Rissanen ja He-
lena Heija- Nuutinen.

Perhekerho ke 16.11. klo
9.30. Perhepotretti.

Ystävänpäiväkerho ke
16.11. klo 11. Ruokailu. Hen-
gellinen matkakumppa-
nuus, diakonissa Maija
Huttunen.

Gospelmessu su 20.11. klo

• markkinoiden laajin raamattuvalikoima • Suomen Pipliaseura • www.pipliakauppa.fi

Piplialahjat

RAAMATTU RISTIIN RASTIIN
Innostava luku- ja hakuteos
Raamatun opeista. 365 teksti-
kokonaisuutta vuoden jokaiselle
päivälle.

PIPLIA LAPSILLE
Koko perheen klassikko-
raamattu. Myös äänikirjana.

**NAHKANTINEN RAAMATTU
JA VIRSIKIRJA**
Tilaa lahjansaajan kultainen nimi-
painatus kanteen. Useita eri värejä.

Suomen Pipliaseura | PL 54 | 00241 HELSINKI | puh 010 838 6520 | myynti@bible.fi

KARI KUORONEN

9.–22.11.11

18. Teol.yo. Verna Paakkinen saarnaa, Heikki Hyvärinen. Kanttorina Jarkko Maukonen. Kirkkopsit ja mehut. **Perhekerho** ke 23.11. klo 9.30. Hoosianna. Ruokailu viikkomessun jälkeen klo 11.30. **Ystävänäpäiväkerho** ke 23.11. klo 11. Viikkomessu, raamatuntutunti ja ruokailu. Heikki Hyvärinen. **Viikkomessu** ke 23.11. klo 11. Heikki Hyvärinen, Riitta Murtorinne. Kanttorina Joonas Saraste.

LÄNSI-PUIJON KERHOHUONE Rypysuontie 28-30

puh. 040 4848 419 **Perhekerho** ti 15.11. klo 9.30. Musiikkimylly. **Perhekerho** ke 23.11. klo 9.30. Anu Ampparin ja Outi Oravan konsertti Puijon kirkolla.

RANTA-TOIVALA

Seurakuntapiiri to 10.11. klo 18.30 Seija ja Pentti Risasella, Hirvolanniementie 193. Heikki Hyvärinen.

MUUTA

Puijon, Kallaveden ja Männistön omaishoitajien ja hoidettavien joulujuhla to 8.12. klo 12-14.30 Rytkyn leirikeskuksessa. Jouluateria 10 €. Kuljetus järjestetään tarvittaessa. Ilm. 23.11. mennessä Rai-li Lehtoviidalle puh. 040 4848 438. **Omaishoitajien kirkkopyhä** su 20.11. klo 10 Männistön Pyhän Johanneksen kirkossa. Messu klo 10, kahvit ja pieni ohjelma-osuus. Ilm.11.11. mennessä Eija Jaatiselle arkisin klo 8-15 puh. 040 4848 379. **Puijon, Kallaveden ja Männistön lähimmäisten yhteinen koulutus-ilta** ma 21.11. klo 18. Männistön vanhalla kirkolla. Diakonissa Ulla Turunen kertoo aiheesta Hiljaisuudesta voimaa. Tied. ja ilm. Rai-li Lehtoviidalle 14.11. mennessä puh. 040 4848 438.

KASTETUT

Lotta Amalia Koskelo, Len-ni Christopher Fullam, Ali-na Emilia Korpela, Adal-miina Fredrika Tahkola, Onni Kalle Antero Laakso, Melina Helmi Maria Huuskonen, Emma Sara Helena Laakkonen.

KUOLLEET

Tarja Tuulikki Lahti 61v, Seppo Juhani Tapaninen 58v, Rai-li Irene Keinänen 55v, Heikki Juhani Hirviniemi 72v.

RIISTAVEDEN KIRKKO Joensuuntie 2505

Messu su 20.11. klo 10. Ilkka Koponen.

RIISTAVEDEN SEURAKUNTATALO Keskustie 2

Perhekerho ke 9.11. klo 9.30. Ruokailu. Seuraavat kerhot 16.11. ja 23.11. **Seurakuntanäytelmän harjoitukset** pe 11.11. klo 17. **Perhekerho ja isänpäivälounas** su 13.11. klo 10. Vietämme leppoisasti isänpäivää sekä sielua että ruumista raviten. Vapaehtoisen lounasmak-su Afrikan sarven nälkäänäkeville KUA:n kautta. Kirsi Leino ja Marjatta Pii-

ronen. **Kohtaamisaika** to 17.11. klo 18.30. **Miesten ruokapiiri** ma 21.11. klo 17. **Neulepiiri** ti 22.11. klo 13. **Viikkomessu** ke 23.11. klo 12.

MUUTA

Nuorisotoiminnasta ja isokoulutuksesta ajan-kohtaista tietoa verkkosivuilta, nuorisotyön esitteestä sekä Jatta Utriaiselta puh. 040 4888 643. **Miesten lenkkiapiiri** ma 14.11. klo 18. OP:n kerho-huoneessa.

JUANKOSKEN YLÖSNOUSEMUKSEN KIRKKO Mäntytie 5

Päivärukous to klo 12. **Rukouspiiri** ti klo 10.30 valmistautumishuoneessa. **Aamurukous** ke klo 8. **Messu** su 13.11. klo 13. Hannu Komulainen ja Matti Saarela. **Messu** su 20.11. klo 13. Mikko Huhtala ja Matti Saarela. **Kohtaamisaikkamessu** ke 23.11. klo 18.30. Kansan-lähetyk, Kirsi Leino ja Mat-ti Saarela.

JUANKOSKEN SEURAKUNTATALO Mäntytie 5

Naistenpiiri ma klo 12 pienessä kerho-huoneessa. **Seurakuntakerho** ke klo 12 parittomina viikkoina. **Lähetysskartelu** to klo 10-13 parittomina viikkoina. **Naisten raamattupiiri** to klo 18 parittomina viikkoina, pienessä kerho-huoneessa. **Raamattupiiri** ke klo 12 parillisina viikkoina. **Aamukahviryhmä** to klo 10 parillisina viikkoina. **Miesten raamattupiiri** ke

klo 18 pienessä kerho-huoneessa. **Liikunta- ja näkörajoitteiset** pe 18.11. klo 11.30. **Donkkis Big Night** ke 23.11. klo 17-21.

MUUTA

Marraskuussa pappia tarvittaessa yhteys Hannu Komulaiseen, puh. 040 4888 612, Mikko Huhtalaan, puh. 040 4888 613 tai seurakunnan toimistoon, puh. 040 4888 602.

KAAVIN KIRKKO Kaavintie 24

Messu su 13.11. klo 13. Ilkka Koponen ja Marjatta Piironen.

MUURUVEDEN SEURAKUNTATALO Kirkkotie 1

Perhekerho su 13.11. klo 16. Kirsi Leino ja Riikka Tuura. Isänpäivälounas, tuotto lähetykselle. **Messu** su 20.11. klo 16. Mikko Huhtala ja Mat-ti Saarela.

MUURUVEDEN SEURAKUNTATALO Kirkkotie 1

Aluevastuuryhmän kokous to 10.11. klo 19. **Perhekerho** ma 14.11. klo 9.30.

MUUTA

Viikkomessu ma 14.11. klo 12 Muurutvirran hoitokodissa.

Kyläseurat ma 14.11. klo 19 Alma ja Veikko Karhusella.

Messu su 20.11. klo 13. Ilkka Koponen.

KAAVIN SEURAKUNTAKOTI Kirkkorannantie 1

Lapsikuoro ke 9.11. ja 16.11. klo 15. **Raamattupiiri** ma 14.11. klo 11. **Nuortenilta** ke 16.11. klo 16-19. **Elsan kerho** to 17.11. klo 11. Vierailijana emerituspiispa Matti Sihvonen, ”Ikäihmisen ilon lähteet”. **Ilonpysarat/Kings Kids** su 20.11. klo 16.30-18. **Musiikkikahvila** ma 21.11. klo 13. **Mielenterveyspiiri** ti

22.11. klo 13.

MUUTA

Perhekerho ke 9.11., ke 16.11. ja 23.11. klo 9.30-11 Vanhassa Pappilassa. **Elsan kerho** to 10.11. klo 14 Maariavaaran koululla. **Elsan kerho** to 24.11. klo 14 Luikonlahden koululla.

MUURUVEDEN KIRKKO Kirkkotie 1

Perhekerho su 13.11. klo 16. Kirsi Leino ja Riikka Tuura. Isänpäivälounas, tuotto lähetykselle. **Messu** su 20.11. klo 16. Mikko Huhtala ja Mat-ti Saarela.

MUURUVEDEN SEURAKUNTATALO Kirkkotie 1

Aluevastuuryhmän kokous to 10.11. klo 19. **Perhekerho** ma 14.11. klo 9.30. **Perhekerho** ma 21.11. klo 9.30.

MUUTA

Viikkomessu ma 14.11. klo 12 Muurutvirran hoitokodissa. **Kyläseurat** ma 14.11. klo 19 Alma ja Veikko Karhusella.

SÄYNEISEN KIRKKO Kirkkoharjuntie 2

Urkuuokio pe 11.11. klo 19. Taru Parviainen. **Perhemessu** su 13.11. klo 10. Hannu Komulainen ja Matti Saarela. Perheen pyhä. **Messu** su 20.11. klo 10. Hannu Komulainen ja Matti Saarela.

SÄYNEISEN SEURAKUNTAKOTI Kirkkoharjuntie 2 A

Perhekerho to parittomilla viikoilla klo 9.30-11. **Seurakuntakerho** to parittomilla viikoilla klo 13. **Perhekerho** to parillisilla

viikoilla klo 9.30. Lähetysskavila to parittomilla viikoilla klo 12-14. **Perheen pyhä** su 13.11. Messun jälkeen isänpäivän merkeissä, keskustelua leikin ja askartelun lomassa. **Musiikkikahvila** ma 14.11. klo 13-14.30. **Miesten ilta** ke 16.11. klo 18.30. ”Mikä miehen ikä?”, alustaa perheneuvottelukeskuksen johtaja Hannu Innanen Kuopiosta. **Vastuuryhmä** ke 23.11. klo 18.30.

MUUTA

Seurat su 20.11. klo 18 Lukarisilla, Lastukoskentie 749. Jorma Huusko, Lehtomäen kodista. **Keskustelupiiri** ke 23.11. klo 14 Kaija ja Pentti Ket-tusella, Lammentie 50. ”Vanhuksen hätä, mistä apu?”, alustaa Salme Har-junen.

TUUSNIEMEN KIRKKO Keskitie 21

Messu su 13.11. klo 10. Rei-jo Leino ja Riikka Tuura. **Messu** su 20.11. klo 10. Uwe Mäkinen ja Riikka Tuura. **Konsertti ”Valoa kaamokseen”** Kai Hyttinen ja Sawo Ensemble su 20.11. klo 14. Ohjelma 15 €.

TUUSNIEMEN SEURAKUNTATALO Koivukuja 2

Seurakuntapiiri ma 21.11. klo 18 Lähimmäisen kam-marissa.

MUUTA

Tuusjärven varhaisnuorten kerho ke 9.11. klo 13.40. **Isokoulutus** ke 9.11. klo 15.5 seurakuntatalolla. **Liukonpellon ja Paakkilan työseura** ke 9.11. klo 19 Tuula ja Kari Puustisella, Rötikönpolku 112. **Etälä-Tuusniemen palvelupäivä** to 10.11. klo 10 Hirvolassa, Luostarintie 3457. Ilmoittaudu Auli Kekkoselle puh. 040 4888 631. **Kansanlähetyksen kottiseurat** to 10.11. klo 19 Maarit ja Hannu Koposella Laukka-ahossa. **Lähetyspiiri** pe 11.11. klo 12 Aino Hyvärisellä, Anas-kintie 17. **Pajumäen työseura** pe 11.11. klo 18 Mirjam Hantulla, Salmenkyläntie 178. **Varhaisnuorten kerhoja** eikä nuorteniltoja ei vkol-la 46. **Palvelukeskuksen hartaus- ja kahvihetki** ke 23.11. klo 13.30. Lähetyspiiri, Uwe Mäkinen. **Tuusjärven varhaisnuorten kerho** ke 23.11. klo 13.40. **Isokoulutus** ke 23.11. klo 18.15 seurakuntatalolla. **Retki virkistyspäivään Ristavedelle** ke 30.11. Lähtö klo 11.15. Tuusniemen matkahuollosta, pal-luu n. klo 15. Omavastuu 10 €. Ilm. 24.11. mennessä Auli Kekkoselle puh. 040 4888 631 tai auli.kekko-nen@evl.fi. Ilm. yhteydessä tiedot erityisruokavaliosta, lähtijän nimi ja puhelin-numero sekä lähiomaisen nimi ja puhelinnumero.

VEHMERSALMEN KIRKKO Lempeläntie 17

La 12.11. klo 23 ei ole valvomisen yömessua! **Messu** su 13.11. klo 13. Reijo Leino ja Riikka Tuura. **Messu** su 20.11. klo 13. Uwe Mäkinen ja Aliisa Lohi. Gi-deonien kirkkopyhä.

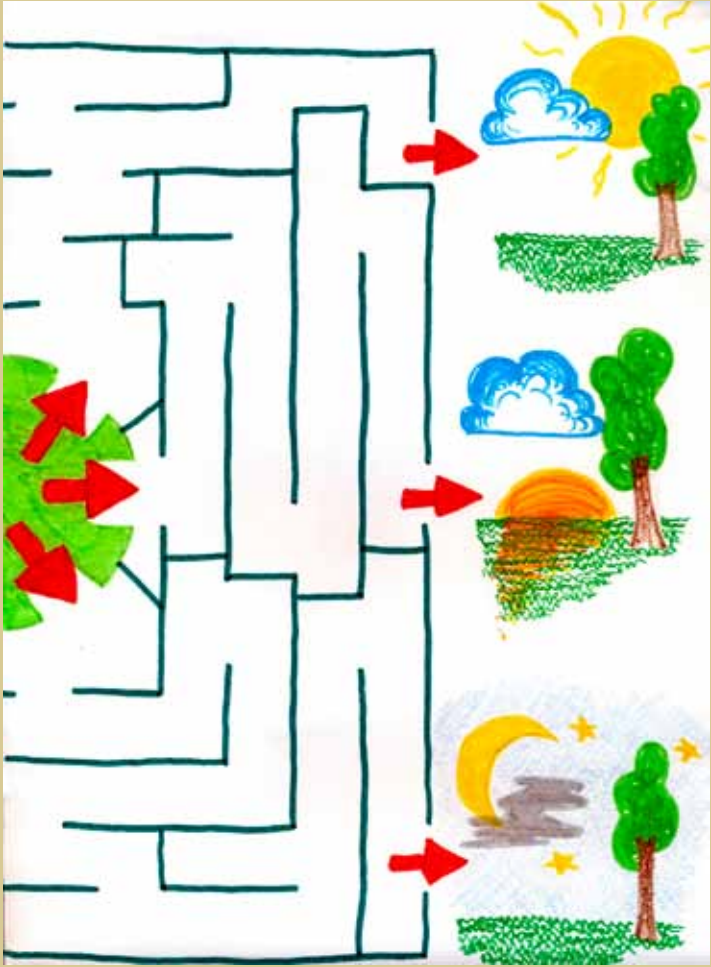
MUISTIO

AA-ryhmä, Hatsalankatu 37, p. 2622 621 savuttomat pala-verit arkisin klo 11 ja 19, su klo 9 ja 19. **AA-ryhmä Kotipolku 7**, Siilinjärvi. Savuttomat palaverit to klo 19, la klo 9 ja su klo 18. **AAL-ryhmä** alkoholistisessa tai toimimattomassa perhees-sä kasvaneille aikuisille torstai-sin klo 18-20 Propellissa, Min-na Canthinkatu 4 C 3. krs. Sa-tamakadun puolelta, p. 050 9294 548 ma ja ti klo 18-20. <http://www.aal.fi> **Al-Anon ryhmät** alkoholi-ongelmaisten läheisille, Hat-salankatu 37 su klo 19, p. 040 5579 470 ja Kotipolku 7, Siilin-järvi ke klo 19, p. 050 3988 883 sekä Kirkkorannantie 1, seura-kuntatalon vanha puoli, Kaa-vi ti klo 19. **Avoim keskustelupiiri** lapsena seksuaalista hyväksikäyt-töä kokeneille ja heidän lä-heisilleen ke 7.12. klo 17.30-19 Suomen Mielenterveysseuran toimiston kokoustilassa, Myl-lykatu 8. **Imetystukiryhmä** parill. vkon ma Maljapuron päiväkodissa klo 18-19.30. Kaikille avoimes-ta ryhmästä lisätietoja, p. 040 7283 654 tai www.kuopionimetystukiryhma.fi **Irti huumeista puhelinpäi-vystys** ma-pe klo 18-21, p. 0203-22388. Läheisryhmät, p. 040 8459 052. **Katiska**, Särkiniemen asukas-tupa, Rimpitie 2 avoinna arkisin klo 9-16, p. 017 2822 239. www.sarkiniemi.toimikunnat.net **Kirkon Ulkomaanavun tuot-teita** myytävänä arkisin tilai-suuksien aikana Keskusseu-rakuntatalon aulassa, Suo-ka-tu 22. **Kompassi**, Kuopion Setle-mentti Puijolan Monikulttuu-rikeskus, Myllykatu 1-3. Avoin-na ma, ke, to, pe klo 8.30-15.30 ja ti klo 8.30-17. Ilmai-set suomen kielen kurssit ma klo 9-12, ti klo 17-18.30 ja to klo 10-12. www.puijola.net/ kompassi **Kotikulma**, kohtaamispaika avoinna ark. klo 8.30-15. Kuopion Setlementti Puijo-la ry, Jalkasenkatu 7, p. 050 3727 900. **Kriisikeskuksessa kriisipäi-vystys** joka päivä klo 14-21, p. 017 2627 738 ja 2627 733. Ajan-varaus ma-pe klo 8-21. **Kuopion A-Kilta**. Avoimet vertaisryhmät päihiteettö-myyden tukemiseksi ma, ti, ke ja to klo 18-20, Mäki-ka-tu 11, käynti päihdeosaston rak. päädyssä. Ma ja to myös omaiset ja ystävät. P. 045 1134 245. www.kuopionakilta.fi **Kuopion Kristilliset Eläke-läiset**. Lauluuokio ja kerho ti 15.11 klo 12.30 keskussrk.talon Samulissa. **Kuopion Mielenterveystuki** ry ma klo 10-11 lenkkeily Peto-sella, lähtö Pinarilta, klo 14.45 Siiralan uimahalli/kuntosali. To klo 14.45 keilahalli. Parit-toman vkon ma Oma-apu kes-kusteluryhmä ja pe vapaan musiikkiliikunnan kerho, paril-lisen vkon ke askartelukerho ja pe yhteislaulukerho klo 12 Ma-jakassa. Tied. p. 040 733 1713/ Pirjo. Päivystys ma klo 9-12 p. 017 2618 828 Tukipilarissa Kol-jonniemenkatu 2, 2 krs. **Kuopion Työttömät ry**. Suo-ka-tu 18. Avoinna ma-pe 8-15, p. 050 4400 900. www.kuty.fi. **Länsi-Puijon asukastupa** avoinna ma-pe klo 9-16. Ruoka-päivät ti, ke, to ja pe klo 11-13. **Nimettömät narkomaanit** su klo 16 Vinkkelissä, Kauppa-ka-tu 46. **NMKY**, Kauppakatu 40-42. Elämäkatsomuspiiri ti klo 9. Miesten raamattupiiri parill. vkon ti klo 18. **NNKY:n Iitu -puhelinpäi-vystys ja tukipalvelu** yllätysras-kaustilanteissa ja abortin jäl-keen ilmenneissä kriiseissä ma-pe klo 17-21, p. 044 5766 670. www.ituprojekti.net

Narsistien uhrien tuki ver-taisryhmä Majakassa, Minna Canthinkatu 4 C, 3.krs. ma klo 18-20. Käynti Satamakadun puolelta. **Petrosen asukastupa** Pyörön-kaari 19, II. krs. Avoinna ma-pe klo 9-17, p. 3644 597, pe-tosen.asukastupa.ast@kuo-pio.fi, www.toimikunnat.net/ petonen **Portti**, terveysneuvonta- ja välineiden vaihtopiste suo-nensisäisesti huumeita käyttä-ville, Vuorikatu 31-33. Avoinna ma ja to klo 14-16, ti klo 16-18. Asiointi nimettömänä. **Puijonlaakson asukastupa** palvelukeskuksessa, Sammakolamenttie 12. Avoinna ma-pe klo 9-15. Leivän jakelu ma. **Päihdekliniikka** Puistokatu 14-16, II krs. Päivystys vastaanotto ma-pe klo 8.30-11. Ajanvaraus alkaen klo 8, p. 183 672. Päihde-osasto, Mäkitäti 11 p. 183 684. **Rikosuhripäivystys** käytän-nön neuvoja, ohjausta ja hen-kistä tukea. Palvelupiste/Krii-sikeskus, p. 2627 738. Autta-va puhelin, p. 0203-16116, ma-ti klo 13-21 ja ke-pe klo 17-21. Help line, p. 0203-16118 ma-ke klo 15-18. Juristin puhelinneuvonta ma-to klo 17-19, p. 023-16117. www.riku.fi **Sanan ja rukouksen aamu**, yhteiskristillinen Raamatun luku- ja rukoushetki pe klo 8 Eelim -temppelissä, Vuorika-tu 29. Käynti toimiston oven kautta parkkipaikan puolelta. **Seksuaalisen hyväksikäytön tai raiskauksen kokeneil-le naisille** tarkoitettu suljettu terapeutin kasvuryhmä al-kaa tammikuussa 2012 Kuopi-on NNNKY:llä. Ryhmään mah-tuu seitsemän. Lisätietoja saa jättämällä soittopyynnön tai soittamalla Eila Huttuselle p. 045 2018 869, eila_huttunen@elisanet.fi **Sotaveteraanimuseo** avoinna tilauksesta ryhmille. Varaukset p. 281 1130 arkisin klo 9-13. **Suomen Sairaanhoitajain Kristillinen Seura** kokoontuu 14.11. klo 18.30 Mummon mö-kissä. Vieraana pastori Tarja Säynevirta. **Tupa-vertaistukitoiminta** päihdeongelmaisten läheisil-le. Vertaisryhmä kk:n ensim-mäinen ke klo 18.30-20, Gott-lundinkatu 8. Tukipuhelin ma klo 18-20 p. 044 7148 008. Tu-kisähköposti: tupaposti@sirkkulanpuisto.com. Lisätiedot: www.sirkkulanpuisto.com. **Turvakoti- ja lastensuojelu** 24h/vrk p. 017 183 393. Perhe-kriisiyksikkö, Lastentie 1. **Vertaisryhmä itsemurhan tehneiden** läheisille ti 15.11. klo 18 Mielenterveysseuran koulu-tustilassa, Myllykatu 8, sisäpiha II krs. Tied. Liisa Paatelainen, p. 044 3313 710, Anneli Hartikain-nen, p. 040 8324 955. **Virvatuli ry:n lahjoitusruo-kajakelu** Myllykatu 1-3. Ti ja pe klo 10. Oma kassi mukaan. **Yhden Vanhemman Perhei-den Liitto ry:n eroinfo** ma-to klo 10-16, ke klo 10-19, p. 020 7749 800. **Yksinhuoltajien Kanava ry** tiistai-iltaisin, Kotopolku 7, Siilinjärvi. Tied. Marjut Kank-kunen, p. 040 7332 197. **KIRPPUTORIT: Kirpputori Toivonsäde**, Ase-matie 11, Siilinjärvi. Avoin-na ma-pe 10-18, la 10 -14.30, p. 044 5471 629. **Kehityskauppa Elämän-lanka**, Torikatu 17. Ma-pe klo 11-17, la klo 10-15, p. 2614 774. **Pohjois-Savon Syöpäyhdis-tys ry:n kirpputori**, Kunin-kaankatu 23. Ma-to 10-16, pe 10-13. Tiedustelut, puh. 040 7092 430. **Rihma**, Puijonkatu 39. Avoin-na ark. klo 10-17 ja la klo 10-15, p. 2612 004. **Vapaaseurakunnan kirppari Ropo**, Käsityökatu 28. Avoinna ma-pe klo 10-17, p. 3623 614.

Urkuuokio
Säyneisen
kirkossa pe
11.11. klo 19.

PYHÄ PUUHA

Lue vanhempiesi kanssa Raamatusta Mark. 13:33-37. Etsi sitten kolme reittiä labyrintista kunkin maiseman luo.

Tehävän laati SANNA OLLIKAINEN

SEURAKUNNAT 9.–22.11.11

VEHMERSALMEN
SEURAKUNTAKOTI
Lempeläntie 15

Vehmersalmen kirkko-kuoro ke klo 18. Kanttori Riikka Tuura, puh. 040 4888 634.

MLL:n Vehmersalmen paikallisyhdistyksen iloiset 85-vuotiaat su 20.11. klo 15. Naamiaisten merkeissä. Ohjelmassa mm. Puijon Paronin taikuriesitys ja kakkukahvit.

Varttuneen väen virkistyspäivä ti 22.11. klo 10-12. "Ruokamuistoni aikojen takaa", voit tuoda mukanaasi vanhan reseptin. Ruokamaksu 5 €.

Kokki-ukkojen kokkaaminen ke 23.11. klo 17-20. Uwe Mäkinen johdolla laitetaan ja syödään saksalaista ruokaa. Elintarvikemaksu 5 €. Ilmoittaudu ukulle puh. 040 4888 638.

MUUTA

Isoskoulutus ke 9.11. klo 14.30-16 Lähimmäisen kammarissa.

Lähetyspiiri to 10.11. klo 11-13 Lähimmäisen kammarissa. Uwe Mäkinen.

Virsikaraokeilta to 10.11. klo 19 Hilikka ja Tapio Lankialla, Salmentie 14. Mukana kyläkuoro.

Lähimmäisen kamhari ei ma 14.11. (kammarilaiset ovat retkellä) ja ei 21.11. Nuorteniltaa ei ke 16.11. **Yökahvila** pe 18.11. klo 19-22 Majakalla. **Isoskoulutus** ke 23.11. klo 14.30-16 Lähimmäisen kammarissa.

JÄRVI-KUOPION SEURAKUNNAN YHTEISET

Omaishoitajien kirkkopyhä su 20.11. klo 10 Männistön Pyhän Johanneksen kirkossa Kuopiossa. Messu klo 10, kahvit ja pieni ohjelmaisuus. Ilm.Eija Jaatiselle arkinen klo 8-15, 11.11. mennessä puh. 040 4848 379.

KASTETUT

Iina Maria Airaksinen, Säreinen, Minttu Amanda Emilia Saaritie, Juankoski, Sanni Sarita Suvela, Tuusniemi, Jessica Maarit Ukkonen, Kaavi, Joonas Aleksi Tissari, Säreinen.

KUOLLEET

Leena Inkeri Nevalainen 71v, Riistavesi, Eila Annikki Koistinen 87v, Vehmersal-

mi, Anna Elina Savolainen 87v, Kaavi, Sirkka Teller-vo Liimatainen 88v, Vehmersalmi, Mikko Ilmari Antikainen 88v, Riistavesi, Martta Loviisa Pekkarinen 100v, Vehmersalmi, Olavi Aulis Räsänen 82v, Kaavi, Helvi Anna-Liisa Toivanen 90v, Juankoski, Onni Veikko Voutilainen 80v, Tuusniemi.

KIRKKO
Haarahongantie 4

Sanajumalanpalvelus su 13.11. klo 10. Matti Hoffrén, Tapio Lepola, Marjaana Kaisto, Sola Gratia-kuoro. **Sanajumalanpalvelus** su 20.11. klo 10. Seppo Laitanen, Kaisa Yletyinen ja Vesa Kajava. Kirkkokahvit ja lauluhetki lähetystyön hyväksi jumalanpalveluksen jälkeen lähetyskellarilla.

Perheen kirkkohetki su 20.11. klo 15.

Lähetyskeskustelu
sydänsä
ke 16.11. klo 8.30
lähetys-
kellarilla

SEURAKUNTATALO

Sukka-lahja lähetyskelle. Voit lahjoittaa lähetystyölle villa- ja sukkalankoja. Voit neuloa lämpimiä sukkia, erityisesti miesten sukista on pula. Myymme joulumyyjäisissä sukat ja lapaset kaukaisten lähimmäistemme hyväksi. Lahjoitamme osan sukista myös vanhainkotiin lämmittämään kylmiä jalkoja. Voit hakea lankaa myös lähetyskellarilta ke klo 9-12. **Askartelupiiri** ke 9.11. klo 9 lähetyskellarilla. Nimikolähetti Leena Piirainen vierailee. **Omaishoitajakerho** ke

9.11. klo 12. Ohjelmaa hoitajille sekä hoidettaville yhdessä ja erikseen.

Perjantai- ja lauantai-iltoja pe 11.11. klo 18-22. Mukana ripari 11/2011 isosia. Iltaohjelma klo 19.30.

Eläkeikäisten päiväpiiri ma 14.11. klo 13.

Vertaisryhmä Siiliemot yksinhuoltajille ma 14.11. klo 17.30. Iltaohjelma, lapsille omaa ohjelmaa.

Lähetyskeskustelu ke 16.11. klo 8.30 lähetyskellarilla.

Askartelupiiri ke 16.11. klo 9 lähetyskellarilla.

Perjantai- ja lauantai-iltoja pe 18.11. klo 18-22. Iltaohjelma klo 19.30.

Eläkeikäisten syntymäpäiväjuhlat su 20.11. klo 13 ennalta ilmoittautuneille.

Juttutupa ma 21.11. klo 10 lähetyskellarilla.

Katekismuspäivä ti 22.11. klo 13-14.30 lähetyskellarilla.

Askartelupiiri ke 23.11. klo 9 lähetyskellarilla.

Vuorelän kirkko

Perjantai- ja lauantai-iltoja pe 11.11. klo 18-22. Yhteinen rukoushetki klo 19.30.

Messu su 13.11. klo 13. Matti Hoffrén, Marjaana Kaisto ja Sola Gratia -kuoro.

Eläkeikäisten päiväpiiri ma 14.11. klo 13.

Sanajumalanpalvelus su 20.11. klo 13. Seppo Laitanen ja Vesa Kajava.

Vuorelän lähetyspiiri ti 22.11. klo 10-11.30.

MUUT

Vesijärven-Harjamäen lähetyspiiri ke 9.11. klo 18.30 Anna-Liisa Lappalaisella, Ahvenkuja 4 B 7. Mukana Sirpa Ylikotila.

Ystävätupa ma 14.11. klo 9 Leppäkaarten kerhohuoneessa, Honkaranantie 8.

Risulantien kerho ma 14.11. klo 13 Risulantie 12 kerhohuoneessa.

Näkökerho ti 15.11. klo 12 Akuliinassa, Kasurilantie 13.

Kotipolun kerho ti 15.11. klo 13.

Kynttiläkulkue itsemurhan tehneiden muistoksi su 20.11. lähtee klo 15 osoitteesta Asematie 3, jatkuu Viinamäen hautausmaalle, jonka jälkeen on hartaushetki Virkkulassa Asematie 3.

KASTETUT

Siiri Emilia Hiltunen, Miikka Olavi Valtteri Häkkinen, Eetu Alvar Leskinen, Jesse Juho Elmeri Saario, Eino Antti Mikko Korhonen, Onni Aaron Elmeri Hytönen, Enni Iida Annika Suortti, Viktor Edvard Elias Suoaro, Venla Vilhelmii-Nissinen, Joonas Juho Aukusti Iivanainen, Niko Mauno Johannes Pelkonen, Peetu Justus Jalmar Lappalainen, Paavo Aukusti Venäläinen.

KUOLLEET

Pauli Johannes Ukkonen 68v, Paula Anneli Metros 51v, Lea Kaisa Marjatta Kaikkonen 65v, Aarno Mikko Launonen 81v, Laina Elina Miettinen 70v.

DIAKONIA-
KESKUS

KESKUSSEURAKUNTATALO

Suokatu 22

Seurakuntamestarit puh. 040 4848 259

Kuurojen lähetyspiiri to 10.11. klo 17.

Huonokuloisten seurakuntapiiri ke 16.11. klo 13.

DIAKONIAKESKUS

Suokatu 31

puh. 040 4848 464

Hyväntuulenpiiri ti 15.11. ja ti 22.11. klo 12.

Syöväpiiri ke 16.11. klo 13.

Näkövammaisten piiri to 17.11. klo 13.

Katulähetyspiiri ti 22.11. klo 17.

Kehitysvammaisten kahvikerho ke 23.11. klo 13.30.

OPISKELIJAT
JA NUORET
AIKUISETKANSANLÄHETYKSEN
OPISKELIJATOIMINTA

Sairaalakatu 11

www.kolmekohtaamistacom

Keskiviikkoina klo 18.

Heillä on jumalallisuuden ulkokuori, mutta he kieltävät sen voiman. ke 9.11. Timo Mökkönen.

Mitä on sovitus? ke 16.11. Elina Karjalainen.

Mitä Raamattu kertoo rauhasta ja ilosta? ke 23.11. Maija Ylkänen.

OPISKELIJA- JA KOULULAISLÄHETYS OPKO

Sairaalakatu 11

Opiskelijaillat la klo 18. www.opko.fi/kuopio

Evoluutio - tiedekeskustelu ko avointa? la 12.11. Panu Launonen.

Onko Raamattu ristiriitainen? la 19.11. Kimmo Puustinen.

PERHEASIAIN NEUVOTTELUKESKUS

Suokatu 22

Luottamuksellista ja maksutonta keskustelua parisuhteen kysymyksissä. Käynnit sopimuksen mukaan. Tiedustelut puh. 040 4848 480 ma-pe klo 9-11.

PALVELEVA PUHELIN

päivystää su - to klo 18-01, pe - la klo 18-03, puh. 01019 0071. Puhelun hinta on paikallisverkkomaksu/ matkapuhelinmaksu. Net-tiosoite: pp.kuopio@evl.fi

JÄRJESTÖT

NNKY

Myllykatu 5

puh. 017 2614 500 toimisto@knnky.fi

www.ywca.fi/paikallisyhdistykset

Raamattupiiri ke 9.11. klo 13, lähetyspiiri vuorovikoin.

Kuoro ke klo 15, uudet laulajat tervetuloa!

Naisten hyvinvointipiiri joka ke klo 17.

Ystävätapaaminen su 13.11. klo 14. Nuorten järjestämänä, kuoro, kahvi.

Raamattuluento su 20.11. klo 18, Jouko Puhakka, SRO.

Perhekahvila ma klo 9.30-12.

Puh.päivystys kansliassa ti ja to klo 9-11.

Yhteiskristillinen rukousilta to klo 18.

PERHEASIAIN
NEUVOTTELU-
KESKUS

Suokatu 22

Luottamuksellista ja maksutonta keskustelua parisuhteen kysymyksissä. Käynnit sopimuksen mukaan. Tiedustelut puh. 040 4848 480 ma-pe klo 9-11.

PALVELEVA
PUHELIN

päivystää su - to klo 18-01, pe - la klo 18-03, puh. 01019 0071. Puhelun hinta on paikallisverkkomaksu/ matkapuhelinmaksu. Net-tiosoite: pp.kuopio@evl.fi

JÄRJESTÖT

KANSAN
RAAMATTUSEURA

Sanan Kulma,

Tulliportinkatu 22

www.sana.fi/kuopio

kuopio@sana.fi

p. 0207681660

Kirjanmyyntipiste avoinna pe 13-16 ja tilaisuuksien aikana.

Pienryhmien viikko-ohjelma:

Heprean piiri ma klo 13-15, puh. 017 2613406/ Anja. Rukouspiiri ma klo 17-19.

Naisten solu ti pariton vk klo 18-19.30 puh. 0500 372 791/Aune.

Askartelupiiri ke parill. vk klo 13-16, puh. 050 555 2300/ Marjatta. Raamattupiiri ke klo 18-19.30, puh. 050 548 4087/Juha.

Miesten piiri ke pariton vk klo 18-19.30, puh.044 043 8585/ Toivo.

Krito-ryhmät to klo 18-20.

Krito-työ: Anja Komulainen, anja.komulainen@sana.fi, puh.0400 793446.

Perjantaisin rukouspäivystys klo 13-16.

Nuorekkaiden aikuisten kotisolu pariton vk ke klo 18, parill.vk ma klo 18. Lisätietoja: marjut.rasanen@gmail.com, ninatpartanen@hotmail.com.

Sanan ilta pe 11.11. klo 18. Sanan kulmalla evankelista Tuija Valtanen, laulu Taimi Heinlehto.

Naisten kesken ti 15.11. klo 18.30, kahvitarjoilu klo 18 (5€). Siirtykö kristillinen perinteemme tuleville sukupolville? lapsityönjohtaja Riitta-Liisa Taskinen.

ka su 13.11. klo 16 Lähetyskodissa, "Oletko valveil-la?", raamatunopetus Panu Rantakokko, todistus Soile Grästen.

Kohtaamispaikka to 17.11. klo 18.30 Riistaveden srk-talossa.

Radio Dei: P-SKL:n ohjelma pe 18.11. klo 19 "Kohtaamispaikkana Jumalan Sana".

Kohtaamispaikkamessu su 20.11. klo 16 Kallaveden kirkossa, "Jeesus on Herra", saarna Veijo Olli, musiikki Jaspe. Kuljetus Lähetyskodilta klo 15.30.

Juankoski: Kohtaamispaikkamessu ke 23.11. klo 18.30 kirkossa, saarna Ilkka Sormunen.

Kaavi: Kohtaamispaikka to 24.11. klo 18.30 srk-talossa. Timo Mökkönen.

Siilinjärvi: Kohtaamispaikka ma 7.11. klo 18.30 Aunustyön merkeissä srk-talon pikkusali. Kuvia ja muistoja vuosien varrelta, yhteislaulua ja teetarjoilu. Mukana Aunus-tiimi, Vélke, Kaisa Yletyinen.

Tuusniemi: Kotiseurat to 10.11. klo 19 Maarit ja Hannu Koposella. Pekka Kiski, Risto Happonen, Elina Karjalainen.

KANSAN RAAMATTUSEURA

Sanan Kulma,

Tulliportinkatu 22

www.sana.fi/kuopio

kuopio@sana.fi

p. 0207681660

Kirjanmyyntipiste avoinna pe 13-16 ja tilaisuuksien aikana.

Pienryhmien viikko-ohjelma:

Heprean piiri ma klo 13-15, puh. 017 2613406/ Anja. Rukouspiiri ma klo 17-19.

Naisten solu ti pariton vk klo 18-19.30 puh. 0500 372 791/Aune.

Askartelupiiri ke parill. vk klo 13-16, puh. 050 555 2300/ Marjatta. Raamattupiiri ke klo 18-19.30, puh. 050 548 4087/Juha.

Miesten piiri ke pariton vk klo 18-19.30, puh.044 043 8585/ Toivo.

Krito-ryhmät to klo 18-20.

Krito-työ: Anja Komulainen, anja.komulainen@sana.fi, puh.0400 793446.

Perjantaisin rukouspäivystys klo 13-16.

Nuorekkaiden aikuisten kotisolu pariton vk ke klo 18, parill.vk ma klo 18. Lisätietoja: marjut.rasanen@gmail.com, ninatpartanen@hotmail.com.

Sanan ilta pe 11.11. klo 18. Sanan kulmalla evankelista Tuija Valtanen, laulu Taimi Heinlehto.

Naisten kesken ti 15.11. klo 18.30, kahvitarjoilu klo 18 (5€). Siirtykö kristillinen perinteemme tuleville sukupolville? lapsityönjohtaja Riitta-Liisa Taskinen.

SUOMEN
LUTERILAINEN
EVANKELIUMI-
YHDISTYS

Evangelisten opiskelijoiden kotisivuosoite on www.sley.fi/eo/html/fi/kuopio.html

SLEY:n Itä-Suomen piirin työntekijä on Johannes Häkämies, puh. 050 3212 938, johannes.hakamies@sley.fi

KUOPION
YMPÄRISTÖN
RAUHANYHDISTYS
Ahmatie 22

Seuroja voi kuunnella osoitteessa www.kuopion-
rauhanyhdistys.net

Lauluseurat ke 9.11. klo 19.

Seurat Leväsen palvelukeskuksessa la 12.11. klo 13.30.

Isänpäiväseurat su 13.11. klo 15.

Lauluseurat ke 16.11. klo 19.

Raamattutiedon ilta la 19.11. klo 18.

Julkaisutapahtuma/seurat su 20.11. klo 15.

Seurat Mäntylän palvelukeskuksessa ti 22.11. klo 13.15.

Lauluseurat ke 23.11. klo 19.

HERÄTTÄJÄYHDISTYS

Kuninkaankatu 22

Toimisto avoinna klo 10-13.

Joululehti Talvikynttilät saapunut. Muutakin lahjaa tavaraa tarjolla.

Torstaiseurat 10.11. klo 18 Keskuseurakuntatalolla kerhohuone Samulissa.

Herättäjänpäivä su 20.11. Pyhän Johanneksen kirkossa. Alkaa messulla klo 10.

Aarne Roeringin muistoseurat to 24.11. klo 18 Keskuseurakuntatalolla srk-salissa. Kutsutaan erityisesti opiskelijoiden kirkotien entisiä ja nykyisiä asukkaita.

Aholansaari

Aholansaaren perinteen vanhanajan joulu 23.-26.12.

Tiedustelut ja ilmoittautumiset puh. 050 4641 000, www.aholansaari.fi, aholansaari@aholansaari.fi

LÄHETYSKAUPPA

VAKKA

Kuninkaankatu 22

Avoinna ti-pe klo 11-15, la 11-14. Puh. 017 2622 322, 040 451 4135. www.kuopionseurakunnat.fi/lahtetys-
kauppavakka

Sukkiin kutomistalkoot (Pitkärantaan jouluvieraisiksi) 15.11. klo 17.30-19.

Ota mukaan omat kutimet ja langat.

Saapunut uusia Caring Hands -tuotteita ja koruja. Lämpimät käsikudotut persoonalliset villasukat, lapaset ja myssyt esillä.

RISTIVETOA

Kun hiljaisuudesta tuli ystävä

”Retriitti on kuin määräaikais-huolto.”

Kotoista, ajatteli Joensuun kirkkoherra **Petri Karttunen** ensimmäisestä hiljaisuuden retiitistä. Ei auttanut muu kuin hankkiutua retiitinohjaajakoulutukseen, jossa vastaan tuli kaksi hiljaisuuden liikkeen uranuurtajaa, runoilija **Anna-Maija Raittila** ja pappi **Paavo Rissanen**. Sen jälkeen olikin aika panna pystyyn koulutusta omassa kaupungissa..

Retriittejä Karttunen kuvaa määräaikaishuolloksi. Seurakuntapapille retiitinohjaajakoulutus oli myös syventävää koulutusta jumalanpalveluselämään, sielunhoitoon ja vaikkapa rippikoulutyöhön.

Innostavinta ohjaajakoulutuksessa oli sukeltaa omaa traditiota tuoreuttavaan hiljaisuuden teologiaan. ”Oivaltaa, miten syvälle vanhan kirkon perinteeseen luterilaisen uskon juuret ulottuvat.”

Karttunen sanoo, että ihminen on järkipärisyydessään erottanut uskon ja arkitodellisuuden. Hän on

SEPPÖ LAANSO

Puhumattomuus ja tekemättömyys lepuuttavat mieltä retiitissä.

kadottanut Jumalan läsnäolon mysteerin. ”Ikuinen Jumala on läsnä inhimillisissä ja aikaan sidotuissa sanoissa ja sanattomassa hiljaisuudessa.”

Karttunen kuuluu Hiljaisuuden ystävät yhdistykseen ja on järjestön hallituksen puheenjohtaja. Toiminnanjohtajana toimii pastori **Sirkka-Liisa Raunio** Espoosta.

Yhdistykseen kuuluu reilu tuhat henkilöjäsentä, mikä ei kerro totuutta sen vaikutuksesta kirkossa. Ilman 25-vuotiasta yhdistystä retiiti-

tit tuskin olisivat saaneet nykyisenkaltaista jalansijaa.

Hiljaa yhdessä

Kohdennettuja retiittejä on järjestetty muuan muassa yritysjohtajille, joille seurakunnan toimintaan osallistuminen on usein kohtuuttoman korkean kynnyksen takana.

”Retriittiin tulija on rooleista ja odotuksista vapaa. Hänen ei tarvitse esitellä etsimistään eikä matkaansa. Hän pääsee rauhassa lähteelle”, Karttunen muotoilee.

Jotkut kyselevät huvittuneina, miksi hiljaiset suomalaiset, jopa yksin asujat, lähtevät porukalla leirikeskukseen olemaan hiljaa. Ja vielä maksavat siitä. Karttunenkin on kuullut kysymyksen.

”Olen vastannut, että ei retiitisä yksin olla. Viikonloppu on vahva yhteisöllinen kokemus, joka syntyy hiljaisuuden suomisesta toisille, virikepuheista ja rukouksesta. Sieltä voi löytää uuden, rikastuttavan ulottuvuuden myös henkilökohtaiseen hiljaisuuteensa.”

LEA LAPPALAINEN

Petri Karttusen luento Kutsumus Gregorius Nazianzialaisen elämässä Keskusseurakuntatalolla to 10.11. klo 18.

Sauva on karkulaisia varten

Piispan sauva on mielenkiintoinen kapistus.

Kaikki piispat eivät edes käyttäneet sauvaa. Toisaalta sauva on kirjoittanut mainioita keskusteluja.

Piispa Matti Sihvonon kertoi pyhäinpäivästä Kuopion tuomiokirkossa. Jumalanpalvelusta toimittava kulkue asteli keskikäytävää, piispa viimeisenä sauvan kanssa. Kun lapsi näki piispan virka-asussa, hän kysyy vanhemmiltaan: ”Onko piispa sairas, kun sillä on keppi kädessä?”

Vanhemmat selittivät sauvan tarkoitusta. ”Piispa on paimen. Hän pitää huolta ihmisistä.”

Lapsen päässä raksutti ja käyräpäisen sauvan salaisuus alkoi selvitä.

Hän osoitti piispan edellä kulkevaa joukkoa ja huudahti. ”Sauva on sitä varten, etteivät nuo pääse karkuun.”

Kuopiossa 1970-luvulla piispan virassa toiminut Paavo Kortekangas kertoo myös sauvan kiinnostaneen lapsia. Kolmeen osaan taitettava sauva kulki piispan mukana laukussa kerhoon, jossa arvuuteltiin laukun sisältöä. Moni veikkasi, että Raamattuhan siellä on.

”Jännitys kohosi, kun laukku avattiin. Pyysin lapsia kokoamaan sauvan.”

Ainakin kerran sauvan tiedetään joutuneen väriin käsiin. Näin kävi Etelä-Ruotsissa, kun varas vei smaragdein koristellun piispan sauvan, joka oli lahjoitettu kirkon 800-vuotisjuhliin vuonna 1946. Sauvan arvellaan olevan puolen miljoonan euron arvoinen.

LEA LAPPALAINEN

TOPI IKÄLÄINEN

Kuka seuraavaksi kaitsee laumaa Kuopion piispan sauvalla?

KISSA PÖYDÄLLE

Synnintunnustuksia kirjamesseilla

Helsingin äskeiset kirjamesset olivat suuri saarnastuoli. Kukaan ei pelännyt sanoa, että maailma on väärällään pahaa.

Kirjailija **Sofi Oksanen** puhui perheväkivallan katkaisemisen välttämättömydestä. Yrittäjä **Lenita Airisto** puolusti lapsia, jotka köyhissä maissa kytketään pakkotyöhön.

”Jumalan nimen ja tahdon takavarikoiminen omien tarkoituksien ajamiseen ovat aina olleet kristittyjen kiusauksena”, saarnasi **Jari Sarasvuo**, kun perusteli, miksi valitsi vuoden kristilliseksi kirjaksi **Juha Sihvolan** Maailmankansalaisen uskonto.

Uskonnollinen kieli päivitettiin messeilla hyvässä seurassa. Käytävällinen väkeä jäi ovien ulkopuolelle, kun toimittaja **Hannu Taanila**,

takavuosien Ylen rääväsuu, tenttasi

Jukka Relanderia ja **Tuomas Nevanlinnaa** Tunnusteluja -kirjasta. Herrat tuntuivat olevan paremmin perillä isien uskon perusteista kuin moni kirkonpenkin kuluttaja. Synnintunto on vastuullinen tila, he hehkuttivat.

Nevanlinna suri uskonnollisen lukutaidon katoamista. Sen seurauksena syntyy fundamentalismia ja naivia ateismia.

Sokerina pohjalla oli Taanilan ja piispa **Eero Huovisen** sanallinen matsi. Taanila, joka lähes unohti Huovisen *Lähdön aika* -kirjan, keskittyi tykittämään kapitalisteja. **Jorma Ollila** sai sapekat terveiset. Ei kuulemma pidä tuloerojen kasvua ongelmana.

LEA LAPPALAINEN

Kun leikkuri iskee

Päivänä, jolloin tätä kirjoitan, moni työtoverini on istunut pettyneenä, vihaisena ja pala kurkussa kuulemassa työnantajan leikkaussuunnitelmia.

Organisaatiota trimmataa tulokuntoon vähentämällä 60 työpaikkaa. Peräti 470 hengen on annettu ymmärtää, että he eivät kuulu työnantajan suunnittelemaan tulevaisuuteen.

Tämä ei olisi mikään uutinen, jos puhuttaisiin paperitehtaasta. Mutta ei, puhutaan yliopistosta. Sivistyksen kehdestä, maakunnan veturista, ikiomasta *alma materista*, jonka sitkeät kaupunginsäät ja visionääriset poliitikot perustivat Joensuuhun ja Kuopioon vuonna 1966.

Olen yliopistonopettajien tytär, yliopistonopettajan vaimo, yliopistossa vuosikymmeniä työskennellyt, yliopiston toiminnasta väitellyt. Nyt yliopistolle on tapahtumassa jotakin, jota minun on hyvin vaikea ymmärtää.

Käsittävätkö yliopiston päättäjät, miten järkyttäviä uutisia he kertovat? Ovatko he koskaan kokeneet, miltä tuntuu, kun toimeentulo on uhattuna? Tai vielä pahempaa – itsekunnioitus? Tietävätkö he, että kun työpaikka uhkaa mennä alta, itsemurhariski kohoo?

Yliopistossa saneerataan tukipalveluja, jotta voitaisiin keskittyä ”tärkeimpään”, tutkimukseen ja opetukseen. Tämän saman olen kuullut seurakunnissa – tai lukenut rivien välistä. Hengellisen työn tekijät tekevät sitä tärkeintä työtä. Ja toiset sitten jotain muuta.

Kuinkahan keskitytään tärkeimpään sitten, kun ei ole virastomestareita hoitamassa huolto- ja kuljetustöitä. Tai kun saamme opetella ja asentaa itse ohjelmat ja tietojärjestelmät.

Eniten huolettaa yhteisöllisyyden hiipuminen. Edellisistä yt-neuvotteluista on vain puolitoista vuotta. Uusi kriisi murentaa luottamusta, syö työn iloa, lisää kyynisyyttä ja kilpailua yksiköitten ja ihmisten välillä.

Tämän keskellä olen onnekas – kauppatieteiden laitos voi hyvin ja juhlii 9.11. kymmentä vuottaan. Osaamme vielä nauraa yhdessä ja luottaa toisiimme.

Niinhän sen pitäisi työpaikalla olla. *Alma mater* tarkoittaa muuten hoivavaa, ravitsevaa äitiä.

HELENA KANTANEN

Palstalla kirjoittavat vuorotellen yliopistonlehtori Helena Kantanen Kuopiosta sekä toimittaja Janne Villa Helsingistä.

Salokyliltä tuomiokapituliin

**”Erityisesti muistan
kuvan Jaakobin
unesta, jossa enkelit
kulkevat tikapuita
pitkin taivaaseen”**

Pienen pojan juhlahetki Maanin-
gan salokylällä oli saada pöy-
dälle suuri, nahkakantinen
kuvaraamattu. Isä, pyhäkoulun-
opettajanakin toiminut viisas
korpjen kasvatti, kertoi lapsilau-
malleen myös Raamatun apogry-
fikirjojen viisautta.

Isän valoisa käsitys uskosta oli tämä: ”Sydämessään iloisella ihmisellä on ainaiset pidot.”

Tämä lapsuuden kuva palasi **Teuvo Mannisen** mieleen nyt kun hän eläkkeelle jäätyään opiskelee teologiaa.

Hätäkäteenkin isä toimitti silloin kun keli-
kon aikaan Maaninkajärven toiselle puolelle ei
ollut asiaa.

Junassa Lahdesta Kuopioon matkannut Manninen on lukenut **Ismo Dundenbergin** kirjaa, josta on tentti ensi viikolla.

"Mutta muistankohan minä enää silloin, mitä olen lukenut." Opiskelu eläkepäivillä on hänelle myös muistin ja henkisen vireyden ylläpitoa.

Eksegetiikan kurssilla on käsitelty myös Raamatun ulkopuolelle jääneitä pyhiä kirjoituksia, Juudaksen ja Tuomaan evankeliumia sekä ebionien opinkappaleita.

"Minulle epäilevälle Tuomaalle, joka olen kuunnellut pappeja 20 vuotta, nuo tekstit ovat mielenkiintoisia."

Opiskelukaverit kutsuvat Mannisen valitsemaa linjaa työttömyyslinjaksi. "Hyvä puoli yleisellä linjalla on se, että sivuaineita voi valita vapaasti myös muista yliopiston tiedekunnista.

Enkä ole vienyt opiskelupaikkaa nuorilta”, Manninen muistuttaa.

Teologisessa tiedekunnassa on kiintiö ikään-
tyneille sekä muun tutkinnon aiemmin suoritta-
neille.

Papin virkaan Manninen ei tähtää.

Johtavat rouvat Paavalin aikana

Manninen jäi eläkkeelle Kuopion hiippakunnan tuomiokapitulin notaarin virasta. Piispa **Mat-
ti Sihvosen** aikana hän oli mukana lähes kaikissa piispantarkastuksissa. ”Vanhapoika joutaa siellä istumaan”, hän muistaa piispan sanoneen.

Pappisvihkimykset ja piispantarkastukset toivat virkeyttä ”puisevaan toimistotyöhön”.

Arkinen työ toi piispoista esiin jokaisesta erilaisia piirteitä.

Matti Sihvonon toi tuomiokapitulin aamukahville "itse rypyttämiään" karjanpiirakoita. Piispa **Wille Riekkisestä** mielessä on suorapuheisuus ja rohkeat kannanotot.

Kapitulin satunnaisista kävijöitä Manninen ottaa esiin upseerin ja herrasmiehen, piispa **Jukka Malmivaaran**. Uutta ja yllättävää kerrottavaa riitti myös tuomiorovasti **Matti Järveläisellä** sekä kansasanedustajaksi valitulla **Kimmo Kivelällä**. Samanlaisen sanaseppöjen kaartiin Manninen lukee Maanangin kirkkoherra **Jussi Huttusenkin**.

Tarkastusmatkoilla **Olavi Lähdesmäen** kanssa oli hauskaa.

"Minun ihteeni piispana on Kapkaupungin eläkkeellä oleva arkkipiispa **Desmond Tutu**, huumorimiehiä hänkin." 80 -vuotias arkkipiispa vieraili hiljakkoin Suomessa.

Hiukkasen Mannista harmittaa, että tulikin lähdetyksi eläkkeelle. Kun mielellään olisi katsastanut vielä tulevankin piispan.

”Työssä ollessani opin kunnioittamaan ja ihailemaan naisia, jotka ovat tunteneet papin työn kutsumukseksen. Nyt Kuopioon olisi aika saada naispiispa.”

”Raamatussakin mainitaan rouvat Eudikea ja Syntyke, jotka Paavalin aikaan olivat johtavissa asemissa”, Manninen puoltaa naisen valintaa hiippakunnan johtoon.

"Naiset ovat empaattisia."

Millaiset pääsykokeet siellä mahtaa olla

Teuvo Manninen valmistui aikoinaan sosionomiksi ja historianopettajaksi. Useat kesät Yhdys-

**”Työssä
ollessani opin
kunnioittamaan
ja ihailemaan
pappisnaisia.**

valloissa vahvistivat kielitaitoa englannin ja ruotsin opettajaksi.

Ennen Kuopioon tuloaan hän oli kieltenopettajana Lahdessa. Siksi muutto hyppyreitten kaupunkiin tuntui eläkkeelle siirtyessä luontevalta.

Seurakunta ei jäänyt työn myötä. Keski-Lahden seurakunnassa hän on löytänyt paikkansa myös ehtoollisavustajana. Lahden kaupunginsairaalaissa hän käy vapaaehtoisena tukihenkilönä kuolevien luona.

”Kuolema kuuluu elämään. Jumala on salaisuus, ei näissä asioissa voi olla liian varma. **Antti Eskola** on kysellyt, loppuuko armo kuolemaan. Minä luotan siihen, että armollinen Jumala ottaa vastaan.”

Kuopiossa ollessaan Manninen oli Krematorioyhdistyksen puheenjohtajana. Lähdön hetketkin on tehty selviksi etukäteen.

Ruumiinsa Manninen on testamentannut lääketieteelle.

"Mutta millaiset pääsykokeet siellä mahtaa olla, koska ylitarjontaa kuuluu heilläkin olevan."

LAHJA PYYKÖNEN

Taide antaa Teuvo Manniselle flow-kokemuksia. Lapsuuskodin seinällä oli Metso soitimella. ”Se oli hyvä jäljennös.”